

Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років

М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська

Найдьонов, М. І. Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років : інформаційний бюлетень. Липень ' 2009 /М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 62 с. — Url: <http://doi.org/10.59416/BWMS8763> ; http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009.pdf.

Анотація. Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнських репрезентативних опитувань, проведених Інститутом соціальної та політичної психології АПН України протягом 2008 – 2009 років. Методологією дослідження виступають роботи напряму узагальнені Дональдом Трейманом:

"Професійний престиж в порівняльній перспективі" [2] та типологія професій за Є. Климовим [9].

Для науковців, працівників ЗМІ, фахівців Державної служби зайнятості, системи профорієнтаційної роботи, освітян, представників громадськості

Ключові слова: профорієнтація, престижність професій, дефіцитність професій , конкурентність професій, чинники престижності професій, аргументи вибору професії, уявлення про регулювання ринку праці, моніторинг.

Серпень ' 2009

Інформаційний
бюлетень

МОНІТОРИНГ РІВНЯ ТА ЧИННИКІВ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ПРОТЯГОМ 2008–2009 РОКІВ

За редакцією
М. І. Найдьонова,
Л. В. Григоровської

Упорядник О. І. Хоріна

Київ

Моніторинг рівня та чинників престижності професій протягом 2008–2009 років: Інформаційний бюлетень. Серпень ' 2009 / За ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської; Упоряд. О. І. Хоріна. – К., 2009. – 62 с.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнських репрезентативних опитувань, проведених Інститутом соціальної та політичної психології АПН України протягом 2008 – 2009 років.

Для науковців, працівників ЗМІ, фахівців Державної служби зайнятості, системи профорієнтаційної роботи, освітян, представників громадськості.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь: *В. Ю. Бистревський, Л. В. Григоровська, Л. М. Калачнікова, О. М. Лисенко, М. І. Найдьонов, О. І. Хоріна.*

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології АПН України обов'язкове.

Адреса:

04070, м.Київ, вул.Андріївська, 15
тел. 425-24-08 , 425-22-87
факс. 425-45-56
<http://www.ispp.org.ua>

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено.

© Інститут соціальної та політичної психології АПН України, 2009

ЗМІСТ

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ.....	4
I. ПРЕСТИЖНІСТЬ ЯК АРГУМЕНТ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ТА ЇЇ ЗМІНИ.....	5
1. Розподіл відповідей на запитання “Які з наведених нижче аргументів були (або будуть) для Вас найвагомішими при виборі професії?”.....	5
2. Розподіл відповідей на запитання “Що, на Вашу думку, може змусити людину відмовитися від вибору професії, яку вважають престижною?”.....	8
3. Розподіл відповідей на запитання “Припустімо, Ви маєте престижну професію. Якою мірою перелічені нижче чинники могли б спонукати Вас змінити її на менш престижну, наприклад, робітничу?”.....	10
4. Розподіл відповідей на запитання “Чи вважаєте Ви для себе можливим працевлаштування в іншому регіоні України?”.....	14
II. УЯВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ПРО ТЕ, ЩО ТАКЕ ПРЕСТИЖНІСТЬ ПРОФЕСІЇ.....	16
Розподіл відповідей на запитання “Чи маєте Ви якесь уявлення про те, що таке престижність професії?”.....	16
III. ОЦІНКА ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ПЕВНОГО СПЕКТРУ (ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ ПОПИТОМ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ).....	17
1. Динаміка оцінювання респондентами рівня престижності заданого переліку професій.....	17
2. Відкриті рейтинги престижності, дефіцитності і конкурентності професій у регіоні проживання, Україні і світі в цілому.....	29
IV. СКЛАДОВІ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ЗА ОЦІНКАМИ ГРОМАДЯН.....	32
1. Розподіл відповідей на запитання “Чи згодні Ви з тим, що престижною є професія, яка гарно оплачується, додає стабільності тощо”.....	32
2. Розподіл відповідей на запитання “Чому, на Вашу думку, люди намагаються отримати престижні професії?”.....	33
V. УЯВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ПРО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ.....	33
1. Розподіл відповідей на запитання “Якщо припустити, що ставлення до непрестижних (робітничих) професій можна змінити, то оцініть, наскільки важливими для підвищення їх престижності є зазначені нижче чинники”.....	33
2. Розподіл відповідей на запитання “За даними Державної служби зайнятості, Україні бракує кваліфікованих робітничих кадрів. Наскільки вагомими, на Вашу думку, є наведені нижче причини цього явища?”.....	37
3. Розподіл відповідей на запитання “Крім дефіциту робочої сили в одних галузях, в Україні одночасно є надлишок фахівців з певного кола професій. Якою мірою прийнятними є, на Вашу думку, наведені нижче шляхи вирішення цих проблем?”.....	42
4. Розподіл відповідей на запитання “Як Ви вважаєте, чи потрібні Україні спеціальні державні програми з перекваліфікації тих спеціалістів, що мають так звану престижну професію (юристи, фахівці з реклами, менеджери тощо), але не можуть працевлаштуватися за фахом?”.....	45
5. Розподіл відповідей на запитання “Чи згодні Ви з наведеними нижче судженнями, що стосуються ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання (тестування) випускників загальноосвітніх шкіл?”.....	46
6. Розподіл відповідей на запитання “На які з груп професій перекваліфікація в Україні є сьогодні актуальною?”.....	47
7. Розподіл відповідей на запитання “Із чийх інтересів Ви виходили передусім, відповідаючи на запитання: на які з перелічених нижче груп професій, на Вашу думку, перекваліфікація в Україні є сьогодні найбільш актуальною”.....	47
8. Розподіл відповідей на запитання “У який спосіб, на Вашу думку, найбільш доцільно було б інформувати школярів про ймовірність працевлаштування за професією, яку вони обирають?”.....	49
ЗАКЛЮЧНІ КОМЕНТАРІ.....	51

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

У процесі дослідження за темою “Моніторинг рівня та чинників престижності професій” було проведено масові опитування громадян за квотною вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. У жовтні 2008 року було опитано 2007, у серпні 2009-го – 1997 респондентів. Соціально-демографічна структура вибірки, за якою проводилися масові опитування, відповідає структурі дорослого населення України. У межах дослідження було також опитано учнів випускних класів загальноосвітніх середніх шкіл (400 і 397 осіб відповідно у 2008 і 2009 роках). Опитування дорослого населення та учнів проводилося в АР Крим, усіх областях України та м. Києві.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі регіони:

Західний (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);

Центральний (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області та **м. Київ**);

Східний (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);

Південний (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Крім традиційних розподілів даних, у бюлетені наведено розподіл на основі узгодженого з Міжнародним стандартом класифікації професій (ISCO-88) національного Класифікатора професій України (КПУ) за 1 – 9 класами, а саме: 1) законодавці, вищі посадові особи і менеджери (управлінці); 2) професіонали; 3) фахівці; 4) службовці (клерки); 5) сфера обслуговування, торгівля; 6) сільське господарство; 7) робітники з інструментом; 8) робітники промисловості – оператори і складальники машин; 9) некваліфіковані робітники. Подається також розподіл даних відповідно до типології професій за Є. Климовим: 1) людина – людина; 2) людина – природа; 3) людина – техніка; 4) людина – знакова система; 5) людина – художній образ.

У всіх випадках, коли не зазначено рік, наводяться дані на момент останнього опитування. У заключних коментарях використовуються матеріали, представлені в інформаційному бюлетені за жовтень 2008 року, та дані з електронної (повної) версії цього бюлетеня, які можна знайти на сайті Інституту соціальної та політичної психології АПН України <http://www.ispp.org.ua>.

І. ПРЕСТИЖНІСТЬ ЯК АРГУМЕНТ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ ТА ЇЇ ЗМІНИ

1. Розподіл відповідей на запитання “Які з наведених нижче аргументів були (або будуть) для Вас найвагомішими при виборі професії?”(у %)*

1.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
маю до неї здібності	51,1	60,2
невеликий конкурс у навчальний заклад	8,7	11,6
можливість не розлучатися з друзями	5,4	5,5
порада батьків, рідних	20,4	27,7
порада друзів, знайомих	9,2	10,1
думки, ідеї, позиції, що транслуються телебаченням та іншими засобами масової інформації	7,1	7,3
престижність професії	27,5	36,8
продовження сімейної традиції	11,4	11,6
висока зарплатня	53,0	45,6
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	16,2	14,9
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	38,0	30,7
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	12,5	13,1
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	16,8	18,4
інше	1,2	1,0
важко відповісти	6,6	2,8

1.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
маю до неї здібності	54,1	54,2	45,6
невеликий конкурс у навчальний заклад	9,7	9,4	7,2
можливість не розлучатися з друзями	5,3	4,4	6,6
порада батьків, рідних	21,6	20,5	19,4
порада друзів, знайомих	9,5	10,0	7,9
думки, ідеї, позиції, що транслуються телебаченням та іншими засобами масової інформації	9,0	7,1	5,9
престижність професії	33,5	28,9	22,3
продовження сімейної традиції	7,3	12,0	13,0
висока зарплатня	59,7	53,8	48,0
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	16,0	15,7	17,0
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	35,7	39,7	37,3
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	14,1	13,6	10,1
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	21,1	18,2	12,5
інше	1,5	0,8	1,5
важко відповісти	2,9	4,7	11,1

* У таблицях 1.1.–1.6. сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді. При цьому **Дорослі** – доросле населення України, **Учні** – учні випускних класів загальноосвітніх шкіл.

1.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
маю до неї здібності	51,3	50,7
невеликий конкурс у навчальний заклад	8,9	8,6
можливість не розлучатися з друзями	5,0	5,8
порада батьків, рідних	17,9	22,5
порада друзів, знайомих	9,5	8,9
думки, ідеї, позиції, що транслуються телебаченням та іншими засобами масової інформації	6,9	7,3
престижність професії	27,3	27,6
продовження сімейної традиції	13,1	10,0
висока зарплатня	55,5	50,7
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	13,7	18,5
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	35,7	40,1
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	11,2	13,7
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	17,0	16,4
інше	1,2	1,2
важко відповісти	7,2	6,1

1.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна *	повна	неповна
маю до неї здібності	62,2	55,3	48,8	40,3
невеликий конкурс у навчальний заклад	8,3	8,3	9,6	7,8
можливість не розлучатися з друзями	2,9	5,7	5,9	6,2
порада батьків, рідних	19,2	21,6	21,6	17,6
порада друзів, знайомих	8,8	8,3	10,0	8,9
думки, ідеї, позиції, що транслуються телебаченням та іншими засобами масової інформації	7,4	8,1	7,5	4,9
престижність професії	35,1	30,3	26,6	19,2
продовження сімейної традиції	13,9	10,8	10,0	13,0
висока зарплатня	51,6	58,3	53,1	47,6
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	13,3	15,9	16,9	18,1
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	36,6	40,5	38,7	34,9
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	11,8	12,1	13,3	11,9
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	18,6	20,6	16,4	11,1
інше	0,6	1,7	0,9	1,9
важко відповісти	2,9	2,3	7,0	14,6

* До цієї категорії віднесено також респондентів, що мають середню спеціальну освіту.

1.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
маю до неї здібності	60,0	48,2	48,2	52,8
невеликий конкурс у навчальний заклад	15,8	6,8	7,9	5,5
можливість не розлучатися з друзями	7,3	4,1	5,0	6,9
порада батьків, рідних	25,7	20,4	15,9	23,4
порада друзів, знайомих	9,4	8,2	9,1	11,4
думки, ідеї, позиції, що транслюються телебаченням та іншими засобами масової інформації	11,7	5,9	6,7	4,8
престижність професії	34,3	32,2	22,7	18,6
продовження сімейної традиції	14,0	12,2	9,5	10,0
висока зарплатня	37,1	54,1	62,4	50,0
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	20,8	12,4	17,3	16,6
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	35,3	32,6	42,9	42,8
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	14,3	13,0	12,0	10,0
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	17,4	23,0	12,1	12,4
інше	1,3	0,9	1,5	1,0
важко відповісти	8,1	9,4	3,2	6,2

1.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
маю до неї здібності	63,7	48,6	56,3	40,3	49,4
невеликий конкурс у навчальний заклад	6,2	11,0	5,4	8,5	10,6
можливість не розлучатися з друзями	6,2	6,5	4,0	3,0	6,6
порада батьків, рідних	26,5	20,5	16,2	24,4	21,5
порада друзів, знайомих	8,0	7,6	9,4	7,0	10,7
думки, ідеї, позиції, що транслюються телебаченням та іншими засобами масової інформації	0,9	10,6	5,9	6,5	6,9
престижність професії	39,8	28,7	25,6	27,9	26,5
продовження сімейної традиції	20,4	11,0	9,4	11,9	11,8
висока зарплатня	58,4	54,2	55,3	61,7	46,4
географічне розташування (можливість працювати, навчатися ближче до дому, або навпаки)	12,4	13,4	12,2	16,9	22,6
маючи цю професію, завжди можна знайти роботу	43,4	40,0	43,5	32,8	32,2
у цій сфері є знайомі, які допоможуть добре влаштуватися	12,4	13,2	12,9	15,4	10,9
ця галузь розвивається, отже, можна зробити кар'єру	42,5	14,5	16,0	17,9	14,4
інше	1,8	1,9		2,0	1,4
важко відповісти	–	4,3	5,9	6,0	10,4

2. Розподіл відповідей на запитання “Що, на Вашу думку, може змусити людину відмовитися від вибору професії, яку вважають престижною?” (у %*)

2.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
несприятливі обставини	48,6	53,1
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	25,5	21,2
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	12,8	20,9
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	16,8	13,9
усвідомлення браку необхідних здібностей	26,3	25,4
страх відчутти на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	21,1	19,4
інше	3,2	2,8
важко відповісти	9,7	7,8

2.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
несприятливі обставини	52,4	48,1	46,9
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	24,3	25,4	26,2
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	12,4	14,9	10,4
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	20,1	18,2	13,1
усвідомлення браку необхідних здібностей	23,3	28,2	25,8
страх відчутти на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	25,5	20,4	19,3
інше	4,1	3,1	2,7
Важко відповісти	6,8	8,0	13,5

2.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
несприятливі обставини	47,5	49,5
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	24,8	25,9
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	12,4	13,1
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	18,3	15,3
усвідомлення браку необхідних здібностей	24,4	28,0

* У таблицях 2.1.–2.6. сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

	Чоловіки	Жінки
страх відчувати на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	21,4	20,9
інше	2,7	3,4
важко відповісти	10,8	8,8

2.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
несприятливі обставини	50,1	50,8	47,2	47,8
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	23,9	26,3	26,4	23,5
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	10,6	13,3	13,9	11,1
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	21,8	18,2	15,8	12,4
усвідомлення браку необхідних здібностей	25,1	24,6	28,2	25,7
страх відчувати на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	24,8	22,2	19,3	20,3
інше	4,4	3,4	2,2	3,8
важко відповісти	6,8	5,9	10,0	16,8

2.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
несприятливі обставини	43,1	49,5	48,0	55,2
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	34,0	21,5	27,1	19,7
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	12,2	11,9	12,3	16,6
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	16,1	15,7	18,2	16,9
усвідомлення браку необхідних здібностей	26,8	21,8	31,1	25,2
страх відчувати на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	25,7	22,4	18,6	17,6
інше	2,9	2,7	4,4	1,7
важко відповісти	8,1	16,2	4,1	10,0

2.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
несприятливі обставини	56,6	42,8	52,5	40,3	50,3
невиправданість зусиль, потрібних для отримання престижної професії ("краще синиця в руці, ніж журавель у небі")	28,3	26,6	26,6	19,9	25,4
плани родини щодо майбутньої професії дитини, що суперечать її власним намірам	15,0	11,9	14,1	14,4	11,0
власні уявлення про престижність, моду, які не відповідають загальноприйнятим	20,4	22,2	14,8	15,9	13,7
усвідомлення браку необхідних здібностей	18,6	30,9	22,1	31,3	26,5
страх відчуття на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо)	24,8	20,7	20,5	20,9	21,1
інше	3,5	2,4	2,3	5,0	3,9
важко відповісти	7,1	8,4	8,5	13,9	11,0

3. Розподіл відповідей на запитання **“Припустімо, Ви маєте престижну професію. Якою мірою перелічені нижче чинники могли б спонукати Вас змінити її на менш престижну, наприклад, робітничу?”**(у балах*)

3.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	2,95	3,27
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідала б вашій освіті	3,51	3,60
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,53	3,49
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,35	3,39
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	3,90	3,91
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,70	3,71
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	3,71	3,66
висока соціальна значимість нової роботи	3,54	3,65
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,44	3,52
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,53	3,81
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	3,67	3,80
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	2,95	3,26
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	2,99	3,36
інше	3,34	3,23

* У випадках бального оцінювання альтернатив респонденти оцінювали їх значимість (важливість, вагомість) за 5-бальною шкалою, градації якої означали: "1" – зовсім незначимий (неважливий, незначний), а "5" – надзвичайно значимий (важливий, вагомий).

3.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	3,0	2,9	3,0
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідала б вашій освіті	3,6	3,5	3,4
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,6	3,6	3,5
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,4	3,4	3,3
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	4,0	4,0	3,8
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,8	3,7	3,6
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	3,8	3,7	3,7
висока соціальна значимість нової роботи	3,6	3,6	3,5
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,5	3,5	3,4
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,8	3,6	3,3
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	3,7	3,6	3,7
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	3,0	2,9	3,0
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	3,1	3,0	3,0
інше	3,5	3,2	3,4

3.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	2,9	3,0
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідала б вашій освіті	3,5	3,5
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,5	3,6
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,3	3,4
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	3,9	3,9
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,7	3,8
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	3,7	3,8
висока соціальна значимість нової роботи	3,5	3,6
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,4	3,5
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,6	3,5
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	3,7	3,6
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	2,9	3,0
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	2,9	3,0
інше	3,3	3,4

3.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	2,8	2,8	3,1	3,1
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідала б вашій освіті	3,5	3,5	3,5	3,5
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,5	3,6	3,5	3,5
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,2	3,3	3,4	3,4
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	3,9	3,9	3,9	3,8
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,6	3,7	3,8	3,7
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	3,6	3,7	3,8	3,7
висока соціальна значимість нової роботи	3,5	3,5	3,6	3,5
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,4	3,4	3,5	3,5
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,7	3,6	3,5	3,4
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	3,8	3,7	3,6	3,6
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	3,0	3,0	2,9	3,0
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	3,1	3,0	3,0	3,0
інше	3,2	3,5	3,3	3,3

3.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	2,9	2,7	3,3	2,9
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідала б вашій освіті	3,5	3,3	3,7	3,5
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,5	3,4	3,8	3,3
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,2	3,1	3,6	3,5
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	3,9	3,8	3,9	4,0
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,6	3,6	3,9	3,8
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	3,7	3,5	3,9	3,8

	Захід	Центр	Схід	Південь
висока соціальна значимість нової роботи	3,3	3,4	3,9	3,5
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,3	3,3	3,8	3,4
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,4	3,5	3,7	3,5
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	3,6	3,6	3,7	4,0
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	2,7	3,0	3,0	3,1
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	2,8	3,1	3,0	3,1
інше	2,8	3,5	3,3	3,7

3.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
думка авторитетних осіб з близького оточення (рідні, друзі, знайомі тощо), яка доводила б доцільність такого кроку	2,7	2,8	3,0	3,4	2,9
цікавий зміст нової роботи, хоч вона й не відповідає б вашій освіті	3,9	3,4	3,5	3,7	3,4
можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом	3,9	3,5	3,5	3,9	3,4
можливість перенавчання за державною програмою перекваліфікації	3,4	3,3	3,3	3,7	3,3
можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом	4,5	3,7	3,9	4,1	3,8
надання компенсацій (або "підйомних") за витрачений на опанування попередньої спеціальності час	3,9	3,6	3,7	3,9	3,7
комплексна державна програма з перенавчання, яка передбачала б оплату навчання, гарантувала працевлаштування і компенсації	4,1	3,6	3,7	3,8	3,6
висока соціальна значимість нової роботи	3,8	3,5	3,6	3,7	3,5
позитивне ставлення суспільства до нового фаху	3,5	3,3	3,5	3,7	3,4
пропозиція (або реальна можливість) працевлаштування за кордоном за новим фахом	3,8	3,5	3,7	3,7	3,3
значення має тільки моє власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат	4,2	3,6	3,7	3,7	3,6
за жодних обставин не погодився б змінити професію та працювати за менш престижною спеціальністю	3,0	2,9	3,0	2,9	2,9
за жодних обставин не погодився б працювати за робітничою спеціальністю, маючи вищу освіту	3,1	2,9	3,0	3,0	3,0
інше	3,8	3,3	3,4	3,2	3,3

4. Розподіл відповідей на запитання “Чи вважаєте Ви для себе можливим працевлаштування в іншому регіоні України?” (у %)

4.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
безумовно, так	15,5	29,8
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	17,6	25,5
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	11,1	12,0
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	3,3	4,3
безумовно, ні	32,8	11,0
важко відповісти	19,7	17,3

4.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
безумовно, так	26,2	15,5	9,1
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	24,3	19,6	11,1
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	14,2	11,9	8,3
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	2,7	4,1	2,8
безумовно, ні	12,5	29,1	49,4
важко відповісти	20,1	19,8	19,3

4.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
безумовно, так	17,2	13,8
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	18,2	17,1
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	11,0	11,2
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	3,0	3,5
безумовно, ні	31,0	34,6
важко відповісти	19,6	19,8

4.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
безумовно, так	15,5	18,9	15,5	10,9
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	21,2	18,9	18,4	10,4
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	11,3	14,8	9,8	9,0

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	3,9	2,8	4,1	1,9
безумовно, ні	28,7	27,9	30,7	47,7
важко відповісти	19,4	16,7	21,4	20,2

4.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
безумовно, так	15,5	20,4	13,0	9,6
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	23,9	13,8	18,4	16,0
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	11,5	12,6	11,5	6,0
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	1,8	1,8	6,4	1,8
безумовно, ні	26,5	28,6	33,6	49,6
важко відповісти	20,7	22,8	17,0	17,0

4.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
безумовно, так	30,1	11,6	16,8	19,5	13,5
так, за умови надання соціального пакету компенсації переїзду (розвинена інфраструктура медицини, освіти, дозвілля; робота для чоловіка / дружини тощо)	24,8	18,0	20,1	14,5	14,4
так, за умов надання економічного пакету компенсації переїзду (підйомні, страховки, сплата за навчання тощо)	16,8	13,6	8,8	6,0	11,7
так, за умови сприяння місцевих органів влади вашим мовним і культурним потребам	1,8	5,9	1,9	5,5	2,2
безумовно, ні	20,4	31,4	29,8	33,0	38,7
важко відповісти	6,2	19,3	22,6	21,5	19,4

II. УЯВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ПРО ТЕ, ЩО ТАКЕ ПРЕСТИЖНІСТЬ ПРОФЕСІЇ

1. Розподіл відповідей на запитання “Чи маєте Ви якусь уявлення про те, що таке престижність професії?” (у %)

1.1. По вибірці в цілому:

	Доросле населення			
	2008 р.		2009 р.	
так, я точно знаю, що таке престижність професії	31,3	79,0	28,0	75,3
так, мені здається, я маю про це уявлення	47,7		47,3	
важко відповісти	10,7		13,2	
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	8,2	10,3	9,1	11,5
ні, я нічого про це не знаю	2,1		2,4	

1.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
так, я точно знаю, що таке престижність професії	38,8	28,5	21,0
так, мені здається, я маю про це уявлення	48,0	51,7	41,5
важко відповісти	7,3	12,1	18,0
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	4,8	6,7	14,5
ні, я нічого про це не знаю	1,3	0,9	4,9

1.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
так, я точно знаю, що таке престижність професії	28,8	26,9
так, мені здається, я маю про це уявлення	47,3	47,5
важко відповісти	12,6	13,8
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	9,1	9,2
ні, я нічого про це не знаю	2,3	2,6

1.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
так, я точно знаю, що таке престижність професії	42,4	33,1	24,1	16,7
так, мені здається, я маю про це уявлення	48,5	49,7	50,7	35,9
важко відповісти	5,2	10,0	13,8	23,4
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	3,4	5,4	9,4	18,1
ні, я нічого про це не знаю	0,6	1,7	2,0	5,8

1.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
так, я точно знаю, що таке престижність професії	27,8	26,5	34,2	17,1
так, мені здається, я маю про це уявлення	50,5	45,6	47,3	47,2
важко відповісти	10,3	17,2	10,0	15,2
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	10,8	7,7	6,4	16,4
ні, я нічого про це не знаю	0,5	3,1	2,2	4,1

1.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
так, я точно знаю, що таке престижність професії	27,8	30,5	37,4	32,9	26,8
так, мені здається, я маю про це уявлення	50,5	44,4	45,2	41,6	49,4
важко відповісти	10,3	12,9	8,4	11,4	12,4
ні, я не зовсім уявляю, що таке престижність професії	10,8	10,6	7,1	9,4	9,0
ні, я нічого про це не знаю	0,5	1,6	1,9	4,7	2,4

III. ОЦІНКА ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ПЕВНОГО СПЕКТРУ (ЯКІ КОРИСТУЮТЬСЯ ПОПИТОМ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ)

1. Динаміка оцінювання респондентами рівня престижності заданого переліку професій (у балах) *

1.1. По вибірці в цілому:

	Доросле населення	
	2008 р.	2009 р.
головний бухгалтер	7,0	6,5
державний службовець	6,9	6,3
економіст	6,8	6,2
лікар (крім терапевта)	6,7	6,2
інженер-програміст	6,6	6,5
начальник відділу	6,3	5,7
лікар-терапевт	6,2	6,1
бухгалтер	6,1	5,7
інженер-технолог	6,0	5,2
інженер-конструктор	5,9	5,5
менеджер (управитель) із збуту	5,8	4,9
інженер	5,6	5,2
оператор комп'ютерного набору	5,4	4,3
військовослужбовець	5,3	5,5
перукар-модельєр	5,3	5,4
слюсар з ремонту автомобілів	5,3	5,0
вчитель середнього навчально-виховного закладу	5,0	5,1
механік	4,8	4,1
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятувальник)	4,8	5,5
сестра медична	4,8	4,4
агент страховий	4,7	4,4
експедитор	4,7	4,3
електрогазозварник	4,7	4,4

* Рівень престижності професій респонденти оцінювали за 9-бальною шкалою, градації якої означали: "1" – найнижчий рівень престижності; "9" – найвищий рівень престижності.

	Доросле населення	
	2008 р.	2009 р.
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,7	4,1
кухар	4,7	4,8
слюсар-ремонтник	4,7	3,6
водій автомобіля	4,6	4,1
майстер	4,6	4,7
майстер виробничого навчання	4,6	4,4
секретар	4,6	4,1
фельдшер	4,6	4,9
майстер гірничий	4,5	4,5
машиніст підземних установок	4,5	4,4
столяр	4,5	4,0
гірник (шахтар)	4,4	4,2
машиніст крана (кранівник)	4,4	3,7
слюсар-сантехнік	4,4	3,6
бармен	4,3	4,4
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,3	4,6
водій вантажівки	4,3	3,6
гірник підземний	4,3	3,9
швачка	4,3	3,5
касир	4,2	4,3
лісник	4,2	4,4
машиніст екскаватора	4,2	3,5
офіціант	4,2	3,6
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	4,1	3,8
маляр	4,1	3,4
муляр	4,1	3,6
токарь	4,1	3,8
фрезерувальник	4,1	3,8
мисливець промисловий	4,0	4,2
монтажник	4,0	3,0
комірник	3,9	4,1
продавець продовольчих товарів	3,9	4,1
продавець непродовольчих товарів	3,8	3,8
рибовод (кваліфікований робітник)	3,8	3,8
виноградар	3,7	3,8
озеленювач	3,7	3,9
бетоняр	3,5	3,0
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,5	3,2
овочівник	3,5	3,4
садівник	3,5	3,8
тракторист-машиніст	3,5	3,4
контролер	3,4	3,7
лісоруб	3,4	3,1
рибалка прибережного лову	3,4	3,3
тваринник	3,4	3,2
листоноша	3,2	2,9

	Доросле населення	
	2008 р.	2009 р.
кондуктор громадського транспорту	3,1	2,7
вантажник	2,9	2,5
укладальник-пакувальник	2,9	2,7
дояр	2,8	2,6
сторож	2,7	2,4
підсобний робітник	2,5	2,2
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,4	2,3
прибиральник територій	2,1	2,2

1.2. За віком:

	18-29 років		30-54 роки		55 років і більше	
	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.
головний бухгалтер	7,0	6,5	6,9	6,4	7,0	6,5
державний службовець	6,9	6,3	6,9	6,3	7,0	6,3
економіст	6,8	6,4	6,8	6,2	6,8	6,2
інженер-програміст	6,6	6,7	6,6	6,5	6,6	6,4
лікар (різні, крім терапевта)	6,6	6,3	6,6	6,1	6,8	6,3
начальник відділу	6,2	5,8	6,3	5,7	6,4	5,5
лікар-терапевт	6,1	6,0	6,0	6,1	6,4	6,2
бухгалтер	6,0	5,7	6,1	5,6	6,1	5,8
інженер-конструктор	6,0	5,6	5,8	5,5	6,0	5,6
інженер-технолог	6,0	5,3	5,9	5,1	6,0	5,3
менеджер (управитель) із збуту	5,8	5,1	5,9	4,9	5,8	4,7
інженер	5,7	5,3	5,4	5,1	5,7	5,3
оператор комп'ютерного набору	5,3	4,4	5,4	4,2	5,4	4,3
перукар-модельєр	5,3	5,7	5,3	5,4	5,2	5,2
військовослужбовець	5,1	5,6	5,2	5,4	5,6	5,7
агент страховий	5,0	4,8	4,7	4,3	4,5	4,3
слюсар з ремонту автомобілів	5,0	4,8	5,3	5,0	5,3	5,0
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,7	5,1	4,9	5,0	5,3	5,3
механік	4,7	4,0	4,8	4,0	5,0	4,2
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятувальник)	4,7	5,6	4,7	5,4	4,9	5,6
експедитор	4,6	4,5	4,8	4,3	4,7	4,3
кухар	4,6	4,8	4,8	4,7	4,8	4,8
майстер виробничого навчання	4,6	4,4	4,5	4,3	4,9	4,5
секретар	4,6	4,3	4,6	4,1	4,6	4,0
сестра медична	4,6	4,3	4,7	4,3	4,9	4,5
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,5	4,1	4,6	4,0	4,9	4,3
майстер	4,5	4,7	4,5	4,6	4,8	4,8
слюсар-ремонтник	4,5	3,5	4,7	3,5	4,8	3,8
водій автомобіля	4,4	4,2	4,6	4,0	4,8	4,1
електрогазозварник	4,4	4,4	4,7	4,3	4,8	4,6
майстер гірничий	4,4	4,5	4,5	4,3	4,7	4,6
фельдшер	4,4	4,8	4,6	4,8	4,8	5,1

	18-29 років		30-54 роки		55 років і більше	
	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.
бармен	4,3	4,7	4,4	4,5	4,2	4,1
гірник (шахтар)	4,2	4,1	4,3	4,0	4,6	4,3
машиніст підземних установок	4,2	3,9	4,5	3,8	4,5	4,0
слюсар-сантехнік	4,2	3,5	4,4	3,6	4,6	3,8
столяр	4,2	4,0	4,4	4,0	4,6	4,2
гірник підземний	4,1	3,7	4,2	3,8	4,6	4,1
касир	4,1	4,4	4,2	4,3	4,2	4,3
машиніст крана (кранівник)	4,1	3,7	4,4	3,7	4,5	3,8
швачка	4,1	3,7	4,2	3,4	4,4	3,6
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,0	4,7	4,2	4,4	4,6	4,8
водій вантажівки	4,0	3,6	4,3	3,5	4,4	3,7
машиніст екскаватора	3,9	3,4	4,2	3,4	4,4	3,6
офіціант	3,9	3,7	4,3	3,6	4,2	3,4
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,8	3,7	4,1	3,6	4,2	4,0
лісник	3,8	4,3	4,2	4,4	4,5	4,5
продавець продовольчих товарів	3,8	4,1	3,9	4,0	4,0	4,2
токарь	3,8	3,7	4,1	3,6	4,3	4,0
фрезерувальник	3,8	3,7	4,1	3,6	4,3	3,9
виноградар	3,7	3,8	3,6	3,7	3,9	3,8
комірник	3,7	4,0	3,8	3,9	4,0	4,3
маляр	3,7	3,4	4,0	3,4	4,2	3,5
мисливець промисловий	3,7	4,2	3,9	4,1	4,2	4,3
муляр	3,7	3,4	4,2	3,6	4,3	3,7
рибовод (кваліфікований робітник)	3,7	4,0	3,8	3,7	3,9	3,7
монтажник	3,6	3,0	4,1	3,6	4,2	3,7
продавець непродовольчих товарів	3,6	3,9	3,8	3,8	4,0	3,8
озеленювач	3,5	4,1	3,7	3,9	3,8	3,9
молодша медична сестра (санітарка)	3,4	3,4	3,4	3,1	3,6	3,2
овочівник	3,3	3,4	3,5	3,3	3,7	3,4
бетоняр	3,2	3,0	3,5	3,0	3,7	3,0
контролер	3,2	3,7	3,4	3,7	3,5	3,8
лісоруб	3,2	3,1	3,4	3,0	3,7	3,2
рибалка прибережного лову	3,2	3,3	3,4	3,2	3,5	3,3
садівник	3,2	3,8	3,5	3,7	3,6	3,8
тваринник	3,2	3,2	3,3	3,1	3,7	3,2
тракторист-машиніст	3,2	3,4	3,5	3,3	3,7	3,6
листоноша	3,0	2,9	3,2	2,9	3,5	3,0
кондуктор громадського транспорту	2,9	2,7	3,0	2,7	3,3	2,7
вантажник	2,8	2,6	2,9	2,4	3,1	2,5
укладальник-пакувальник	2,7	2,8	2,8	2,6	3,0	2,8
дояр	2,6	2,5	2,7	2,5	3,0	2,7
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,5	2,3	2,3	2,2	2,5	2,3
сторож	2,5	2,4	2,7	2,3	2,8	2,5
підсобний робітник	2,4	2,3	2,4	2,1	2,5	2,2
прибиральник територій	2,0	2,2	2,1	2,2	2,2	2,1

1.3. За статтю:

	Чоловіки		Жінки	
	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.
головний бухгалтер	6,9	6,4	7,1	6,5
державний службовець	6,8	6,2	7,1	6,4
економіст	6,7	6,0	6,9	6,4
інженер-програміст	6,7	6,5	6,6	6,5
лікар (різні, крім терапевта)	6,7	6,0	6,7	6,3
начальник відділу	6,3	5,5	6,3	5,7
лікар-терапевт	6,1	6,0	6,3	6,2
інженер-конструктор	6,0	5,5	5,9	5,6
інженер-технолог	6,0	5,2	5,9	5,2
бухгалтер	5,9	5,6	6,2	5,8
менеджер (управитель) із збуту	5,9	4,8	5,8	4,9
інженер	5,6	5,2	5,6	5,2
оператор комп'ютерного набору	5,4	4,2	5,4	4,3
слюсар з ремонту автомобілів	5,3	5,0	5,2	4,9
військовослужбовець	5,2	5,4	5,4	5,6
перукар-модельєр	5,1	5,2	5,4	5,5
механік	5,0	4,1	4,8	4,0
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,9	5,0	5,1	5,2
кухар	4,8	4,8	4,7	4,8
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятувальник)	4,8	5,5	4,8	5,5
водій автомобіля	4,7	4,1	4,6	4,0
експедитор	4,7	4,2	4,7	4,5
електрогазоварник	4,7	4,4	4,6	4,4
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,7	4,2	4,7	4,1
майстер виробничого навчання	4,7	4,3	4,6	4,4
сестра медична	4,7	4,2	4,8	4,5
слюсар-ремонтник	4,7	3,7	4,6	3,6
агент страховий	4,6	4,4	4,7	4,4
майстер	4,6	4,7	4,6	4,6
майстер гірничий	4,6	4,5	4,5	4,4
столяр	4,6	4,1	4,4	4,0
фельдшер	4,6	4,8	4,6	5,0
машиніст крана (кранівник)	4,5	3,8	4,3	3,7
машиніст підземних установок	4,5	3,9	4,4	4,0
секретар	4,5	4,0	4,6	4,2
гірник (шахтар)	4,4	4,2	4,3	4,1
гірник підземний	4,4	3,9	4,2	3,9
лісник	4,4	4,4	4,1	4,4
слюсар-сантехнік	4,4	3,7	4,4	3,6
бармен	4,3	4,4	4,3	4,4
водій вантажівки	4,3	3,7	4,2	3,5
машиніст екскаватора	4,3	3,6	4,2	3,4
фрезерувальник	4,3	3,8	4,0	3,7
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,2	4,5	4,4	4,7

	Чоловіки		Жінки	
	2008 р.	2009 р.	2008 р.	2009 р.
муляр	4,2	3,7	4,1	3,5
токарь	4,2	3,8	4,0	3,7
швачка	4,2	3,4	4,4	3,6
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	4,1	3,9	4,0	3,7
касир	4,1	3,3	4,2	3,5
маляр	4,1	3,5	4,0	3,4
офіціант	4,1	3,5	4,2	3,6
мисливець промисловий	4,0	4,2	3,9	4,2
монтажник	4,0	3,0	4,0	3,0
рибовод (кваліфікований робітник)	4,0	3,8	3,7	3,8
комірник	3,9	4,0	3,8	4,1
продавець продовольчих товарів	3,9	4,0	3,9	4,2
виноградар	3,8	3,8	3,7	3,7
продавець непродовольчих товарів	3,8	3,7	3,8	3,8
озеленювач	3,7	3,8	3,7	4,0
овочівник	3,6	3,4	3,5	3,4
тракторист-машиніст	3,6	3,5	3,4	3,3
бетоняр	3,5	3,1	3,4	3,0
лісоруб	3,5	3,1	3,4	3,1
рибалка прибережного лову	3,5	3,3	3,3	3,2
садівник	3,5	3,8	3,4	3,8
тваринник	3,5	3,2	3,4	3,1
контролер	3,4	3,4	3,4	3,8
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,4	3,2	3,5	3,2
листоноша	3,2	2,9	3,3	2,9
кондуктор громадського транспорту	3,1	2,6	3,1	2,8
вантажник	2,9	2,5	2,9	2,5
укладальник-пакувальник	2,9	2,7	2,8	2,7
дояр	2,8	2,6	2,8	2,6
сторож	2,8	2,4	2,7	2,4
підсобний робітник	2,5	2,2	2,5	2,2
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,5	2,3	2,4	2,3
прибиральник територій	2,2	2,1	2,1	2,2

1.4. За освітою:

	Вища				Середня			
	повна		неповна		повна		неповна	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
головний бухгалтер	7,0	6,6	7,0	6,5	7,0	6,5	6,9	6,2
державний службовець	6,9	6,3	6,9	6,3	6,9	6,2	7,0	6,2
економіст	6,8	6,3	6,9	6,2	6,8	6,2	6,7	6,2
інженер-програміст	6,6	6,7	6,7	6,5	6,5	6,5	6,6	6,3
лікар (різні, крім терапевта)	6,5	6,1	6,7	6,2	6,6	6,3	6,9	6,1
начальник відділу	6,1	5,7	6,3	5,7	6,3	5,6	6,4	5,5
лікар-терапевт	6,0	6,0	6,2	6,0	6,1	6,2	6,3	6,0
бухгалтер	5,9	5,6	6,1	5,7	6,1	5,8	6,0	5,5

	Вища				Середня			
	повна		неповна		повна		неповна	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
інженер-конструктор	5,9	5,6	5,8	5,5	5,9	5,6	6,0	5,5
інженер-технолог	5,9	5,1	6,0	5,1	5,9	5,3	6,1	5,2
менеджер (управитель) із збуту	5,8	4,9	5,8	5,0	5,9	4,8	5,8	4,6
інженер	5,6	5,2	5,4	5,1	5,6	5,3	5,7	5,2
військовослужбовець	5,1	5,5	5,2	5,5	5,3	5,6	5,6	5,5
оператор комп'ютерного набору	5,0	4,3	5,5	4,2	5,5	4,3	5,5	4,2
перукар-модельєр	5,0	5,5	5,4	5,4	5,2	5,5	5,3	5,0
слюсар з ремонту автомобілів	5,0	4,9	5,3	5,0	5,3	4,9	5,4	5,0
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,7	5,1	5,0	4,9	5,0	5,2	5,3	5,3
кухар	4,7	4,7	4,8	4,8	4,7	4,8	4,7	4,7
механік	4,7	3,9	4,7	4,0	4,8	4,1	5,1	4,2
агент страховий	4,6	4,4	4,7	4,6	4,6	4,4	4,6	4,1
експедитор	4,6	4,3	4,8	4,3	4,7	4,4	4,7	4,2
електрогазоварник	4,6	4,4	4,7	4,4	4,6	4,4	4,8	4,5
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,6	3,8	4,6	4,1	4,7	4,3	4,8	4,1
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятівник)	4,5	5,4	4,8	5,5	4,8	5,5	5,0	5,5
сестра медична	4,5	4,3	4,8	4,3	4,7	4,5	5,0	4,3
слюсар-ремонтник	4,5	3,4	4,7	3,7	4,7	3,7	4,7	3,6
водій автомобіля	4,4	3,9	4,6	4,0	4,7	4,2	4,8	3,9
майстер	4,4	4,7	4,5	4,6	4,6	4,7	4,8	4,7
майстер виробничого навчання	4,4	4,2	4,5	4,3	4,7	4,4	4,9	4,5
фельдшер	4,4	4,7	4,6	4,8	4,6	4,9	4,9	4,9
майстер гірничий	4,3	4,4	4,4	4,5	4,6	4,5	4,8	4,5
секретар	4,3	3,9	4,6	4,1	4,6	4,2	4,7	4,0
столяр	4,3	4,1	4,4	4,0	4,5	4,0	4,6	4,0
машиніст крана (кранівник)	4,2	3,5	4,4	3,8	4,4	3,7	4,6	3,7
машиніст підземних установок	4,2	3,9	4,4	3,9	4,5	3,9	4,6	4,0
слюсар-сантехнік	4,2	3,4	4,4	3,6	4,4	3,7	4,6	3,7
бармен	4,1	4,3	4,4	4,5	4,3	4,4	4,2	4,3
гірник (шахтар)	4,1	3,9	4,3	4,1	4,4	4,2	4,7	4,3
гірник підземний	4,1	3,6	4,1	3,8	4,3	3,9	4,7	4,0
лісник	4,1	4,3	4,1	4,3	4,2	4,5	4,5	4,4
машиніст екскаватора	4,1	3,5	4,1	3,4	4,2	3,5	4,5	3,6
швачка	4,1	3,5	4,3	3,5	4,3	3,6	4,4	3,5
водій вантажівки	4,0	3,5	4,2	3,6	4,4	3,7	4,4	3,7
касир	4,0	3,3	4,2	3,4	4,1	3,5	4,5	3,4
токарь	4,0	3,7	4,0	3,8	4,1	3,8	4,3	3,8
фрезерувальник	4,0	3,6	4,0	3,7	4,2	3,8	4,3	3,8
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	3,9	4,5	4,2	4,5	4,4	4,7	4,6	4,5
маляр	3,9	3,4	4,0	3,5	4,1	3,4	4,3	3,5
мисливець промисловий	3,9	4,2	3,9	4,0	3,9	4,2	4,4	4,4

	Вища				Середня			
	повна		неповна		повна		неповна	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
муляр	3,9	3,6	4,0	3,6	4,2	3,6	4,3	3,7
офіціант	3,9	3,6	4,2	3,6	4,3	3,6	4,3	3,4
рибовод (кваліфікований робітник)	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8	3,7	3,8	3,8
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	3,8	3,7	4,0	3,6	4,2	3,9	4,3	3,9
монтажник	3,8	3,0	3,9	3,0	4,0	3,1	4,1	3,0
продавець непродовольчих товарів	3,8	3,9	3,8	3,9	3,8	3,8	4,0	3,8
продавець продовольчих товарів	3,8	4,1	4,0	4,1	3,9	4,1	4,1	4,1
виноградар	3,7	3,7	3,7	3,8	3,7	3,7	4,0	3,8
комірник	3,7	3,8	3,7	4,0	3,8	4,1	4,3	4,3
озеленювач	3,7	3,9	3,6	4,0	3,7	4,0	3,8	3,8
овочівник	3,5	3,2	3,4	3,4	3,6	3,4	3,7	3,4
садівник	3,5	3,9	3,4	3,8	3,5	3,8	3,5	3,7
тваринник	3,4	3,1	3,3	3,2	3,4	3,1	3,7	3,2
тракторист-машиніст	3,4	3,3	3,4	3,4	3,5	3,5	3,8	3,5
бетоняр	3,3	2,9	3,4	3,0	3,5	3,0	3,7	3,0
лісоруб	3,3	2,9	3,3	3,1	3,5	3,1	3,6	3,3
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,3	3,2	3,5	3,1	3,4	3,3	3,7	3,2
рибалка прибережного лову	3,3	3,1	3,4	3,3	3,3	3,3	3,5	3,3
контролер	3,2	3,7	3,4	3,6	3,4	3,8	3,7	3,8
кондуктор громадського транспорту	3,0	2,5	3,0	2,7	3,1	2,8	3,4	2,6
листоноша	3,0	2,5	3,2	3,0	3,2	3,0	3,5	3,0
вантажник	2,7	2,3	2,8	2,6	2,9	2,4	3,1	2,4
укладальник-пакувальник	2,7	2,7	2,8	2,7	2,8	2,8	3,1	2,7
дояр	2,6	2,5	2,6	2,5	2,8	2,7	3,2	2,6
сторож	2,5	2,2	2,6	2,4	2,8	2,4	2,9	2,5
підсобний робітник	2,3	2,0	2,5	2,1	2,4	2,3	2,6	2,2
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,3	2,2	2,4	2,2	2,5	2,3	2,6	2,4
прибиральник територій	2,0	2,1	2,2	2,2	2,1	2,2	2,3	2,0

1.5. У регіональному розрізі:

	Захід		Центр		Схід		Південь	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
головний бухгалтер	7,3	6,6	6,5	6,3	7,1	6,6	7,0	6,4
державний службовець	7,3	6,7	6,7	6,3	7,2	6,0	7,2	6,3
лікар (різні, крім терапевта)	7,1	6,3	6,3	6,1	6,8	6,2	7,0	6,4
економіст	6,8	6,5	6,4	6,2	7,0	6,2	6,9	6,0
інженер-програміст	6,6	6,5	6,2	6,4	7,0	6,4	6,9	6,7
лікар-терапевт	6,6	6,4	5,9	6,1	6,3	5,8	6,3	6,4

	Захід		Центр		Схід		Південь	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
начальник відділу	6,5	5,6	6,0	5,5	6,3	5,9	6,2	5,5
бухгалтер	6,2	5,8	5,5	5,6	6,0	5,6	6,4	5,9
інженер-технолог	5,9	5,0	5,7	5,1	6,3	5,5	6,4	5,3
інженер-конструктор	5,8	5,1	5,7	5,3	6,2	5,8	6,2	5,8
менеджер (управитель) із збуту	5,8	4,6	5,2	4,8	6,2	5,1	6,0	4,8
інженер	5,5	5,0	5,3	5,1	5,8	5,4	6,0	5,4
слюсар з ремонту автомобілів	5,5	5,3	4,7	4,5	5,6	5,2	5,0	5,0
військовослужбовець	5,3	5,5	5,2	5,5	5,2	5,4	5,9	6,0
оператор комп'ютерного набору	5,2	4,2	4,8	4,1	5,8	4,5	5,6	4,2
сестра медична	5,1	4,8	4,3	4,2	4,9	4,2	4,8	4,6
вчитель середнього навчально-виховного закладу	5,0	5,0	4,8	5,2	5,3	5,0	5,2	5,3
перукар-модельєр	5,0	5,0	5,0	5,1	5,4	5,8	6,0	5,7
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятувальник)	4,9	4,8	4,6	4,9	4,9	6,2	4,7	6,3
слюсар-ремонтник	4,9	3,8	4,3	3,5	5,0	3,6	4,5	3,8
фельдшер	4,9	4,9	4,3	4,8	4,9	4,8	4,8	5,2
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,8	4,1	4,4	4,1	4,9	4,2	4,6	3,9
майстер	4,8	4,3	4,2	4,6	4,8	5,0	4,4	4,7
слюсар-сантехнік	4,8	4,0	3,9	3,6	4,6	3,4	4,2	3,7
столяр	4,8	4,1	4,2	3,9	4,6	4,1	4,2	4,1
електрогазоварник	4,7	4,3	4,3	4,4	4,9	4,4	4,7	4,6
кухар	4,7	4,8	4,5	4,6	4,7	4,7	4,9	5,2
майстер виробничого навчання	4,7	4,1	4,3	4,2	4,9	4,4	4,8	4,9
водій автомобіля	4,6	3,8	4,4	3,9	4,8	4,2	4,7	4,6
лісник	4,6	4,8	4,0	4,6	4,5	4,3	3,4	3,6
механік	4,6	4,1	4,4	3,7	5,4	4,3	4,9	4,3
секретар	4,6	4,4	4,1	4,0	4,7	4,0	4,7	4,2
агент страховий	4,5	4,4	4,4	4,5	4,7	4,3	5,1	4,3
експедитор	4,5	4,2	4,4	4,4	5,0	4,2	5,0	4,6
майстер гірничий	4,5	4,2	4,2	4,3	5,0	4,9	4,3	4,3
муляр	4,4	3,7	3,6	3,6	4,5	3,6	3,9	3,4
водій вантажівки	4,3	3,7	3,9	3,4	4,5	3,6	4,2	4,0
касир	4,3	3,5	3,9	3,2	4,1	3,4	4,4	3,7
маляр	4,3	3,9	3,7	3,4	4,2	3,3	4,0	3,5
швачка	4,3	3,3	3,7	3,3	4,5	3,9	4,2	3,6
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,2	4,5	3,9	4,6	4,6	4,5	4,7	4,9
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	4,2	3,6	3,7	3,8	4,3	3,8	4,0	4,0
гірник (шахтар)	4,2	3,9	3,8	4,2	4,9	4,2	4,3	4,0
машиніст екскаватора	4,2	3,2	3,8	3,5	4,7	3,6	4,0	3,7
машиніст крана (кранівник)	4,2	3,3	4,1	3,8	4,8	3,8	4,1	3,8
машиніст підземних установок	4,2	3,3	4,0	4,0	5,1	4,2	4,1	3,9
продавець продовольчих товарів	4,2	4,2	3,5	3,9	4,0	4,2	4,1	4,3
гірник підземний	4,1	3,5	3,7	3,9	4,9	3,9	4,2	4,0

	Захід		Центр		Схід		Південь	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
офіціант	4,1	3,6	3,8	3,4	4,3	3,7	4,0	3,5
токарь	4,1	3,7	3,8	3,8	4,5	3,8	3,8	3,7
бармен	4,0	4,3	4,0	4,1	4,5	4,6	4,2	4,5
мисливець промисловий	4,0	3,7	4,0	4,5	4,0	4,1	3,5	4,1
продавець непродовольчих товарів	4,0	3,8	3,4	3,6	3,8	4,0	4,0	4,0
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,9	3,4	3,0	3,3	3,3	3,0	3,6	3,2
фрезерувальник	3,9	3,7	3,9	3,9	4,7	3,8	3,8	3,6
рибовод (кваліфікований робітник)	3,8	3,5	3,7	4,0	3,9	3,7	3,6	3,8
виноградар	3,7	3,4	3,6	3,9	3,8	4,0	3,5	3,5
комірник	3,7	3,8	3,6	4,0	4,0	4,4	3,8	4,0
лісоруб	3,7	3,2	3,2	3,3	3,5	3,0	2,8	2,7
монтажник	3,7	2,8	3,6	3,1	4,4	3,1	3,9	3,0
овочівник	3,6	3,5	3,1	3,3	3,9	3,5	3,1	3,1
озеленювач	3,6	4,2	3,4	4,1	4,0	3,8	3,2	3,5
садівник	3,6	3,9	3,0	3,9	3,7	3,7	3,1	3,4
тракторист-машиніст	3,6	3,6	2,9	3,3	4,0	3,4	3,4	3,4
контролер	3,5	3,6	3,2	3,6	3,5	3,9	2,9	3,9
бетоняр	3,4	2,7	3,1	3,0	3,9	3,2	3,6	3,0
рибалка прибережного лову	3,3	3,2	3,0	3,4	3,7	3,2	3,2	3,2
тваринник	3,3	3,2	3,1	3,1	3,9	3,1	3,3	3,4
кондуктор громадського транспорту	3,2	2,8	2,7	2,7	3,2	2,7	2,9	2,5
вантажник	3,1	2,6	2,9	2,7	2,9	2,3	2,9	2,2
листоноша	3,1	2,8	3,0	3,0	3,4	3,0	3,3	2,8
дояр	2,7	2,6	2,5	2,5	3,3	2,7	2,6	2,7
сторож	2,7	2,9	2,5	2,4	2,8	2,2	2,8	2,1
укладальник-пакувальник	2,6	2,7	2,6	2,8	3,0	2,7	2,9	2,5
підсобний робітник	2,5	2,2	2,2	2,4	2,5	2,1	2,9	2,0
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,3	2,2	2,2	2,3	2,8	2,3	2,5	2,3
прибиральник територій	2,0	2,2	2,0	2,4	2,2	2,1	2,4	1,7

1.6. За місцем проживання:

	Київ		Обласний центр		Місто		СМТ		Село	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
головний бухгалтер	7,6	6,3	7,1	6,3	6,9	6,4	7,2	6,1	6,8	6,7
економіст	4,9	6,2	7,1	5,9	6,7	6,0	7,1	6,5	6,6	6,6
державний службовець	5,3	6,1	6,9	6,3	7,1	6,1	7,1	5,9	7,0	6,6
інженер-програміст	7,5	6,0	6,7	6,4	6,8	6,6	6,7	6,5	6,4	6,6
лікар (різні, крім терапевта)	6,2	5,9	6,7	6,0	6,8	6,2	6,6	6,0	6,8	6,4
бухгалтер	4,7	6,2	6,4	5,6	5,8	5,4	5,9	5,3	5,9	6,1
начальник відділу	7,0	5,2	6,3	5,6	6,3	5,6	6,6	5,5	6,2	5,8

	Київ		Обласний центр		Місто		СМТ		Село	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
лікар-терапевт	7,9	5,7	6,2	5,7	6,3	5,9	6,0	6,1	6,2	6,5
інженер-технолог	4,8	5,0	6,1	5,1	6,1	5,2	6,0	5,1	5,9	5,3
інженер-конструктор	4,7	5,3	6,0	5,4	6,0	5,5	6,1	5,6	5,9	5,7
менеджер (управитель) із збуту	6,1	4,3	5,9	4,9	5,8	4,7	6,1	4,9	5,7	5,0
оператор комп'ютерного набору	4,8	5,0	5,8	4,3	5,3	4,3	5,3	4,2	5,2	4,4
інженер	5,5	5,6	5,7	5,1	5,7	5,2	5,6	5,2	5,5	5,3
перукар-модельєр	4,3	5,2	5,7	5,4	5,4	5,6	5,4	4,7	4,9	5,4
військовослужбовець	6,0	3,6	5,5	5,5	5,2	5,5	5,6	5,1	5,3	5,8
слюсар з ремонту автомобілів	4,6	4,7	5,4	4,8	5,4	5,2	5,3	4,6	5,0	4,9
вчитель середнього навчально-виховного закладу	4,0	5,1	5,2	4,9	5,0	5,1	5,0	5,1	5,1	5,3
агент страховий	5,1	5,2	5,0	4,3	4,7	4,2	4,5	4,3	4,4	4,7
електрогазозварник	5,0	5,3	4,9	4,1	4,7	4,4	4,9	4,4	4,4	4,6
електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування	4,4	3,6	4,9	4,0	4,7	4,2	5,0	4,1	4,4	4,1
кухар	3,5	4,7	4,9	4,6	4,8	4,7	4,6	4,5	4,5	4,9
механік	4,6	4,2	4,9	3,9	5,0	4,2	5,0	3,6	4,6	4,1
слюсар-ремонтник	4,8	4,8	4,9	3,4	4,7	3,8	4,8	3,3	4,5	3,8
водій автомобіля	4,6	4,1	4,8	4,0	4,7	4,1	4,8	3,8	4,4	4,0
експедитор	4,5	4,1	4,8	4,1	4,9	4,3	5,0	4,1	4,4	4,6
працівник захисних та/чи охоронних служб (охоронець, стрілець, рятувальник)	4,7	4,5	4,8	5,2	4,8	5,8	4,8	5,9	4,7	5,3
сестра медична	5,7	5,2	4,8	3,8	4,8	4,4	4,7	4,0	4,8	4,8
майстер	4,7	4,1	4,7	4,6	4,6	4,7	4,9	4,6	4,5	4,7
майстер виробничого навчання	4,5	5,3	4,7	4,1	4,7	4,3	4,9	4,6	4,5	4,5
майстер гірничий	4,7	5,0	4,7	4,4	4,6	4,6	5,0	4,2	4,3	4,5
столяр	4,3	4,2	4,7	4,0	4,4	4,1	4,5	3,6	4,4	4,1
бармен	5,9	3,2	4,6	4,2	4,3	4,4	4,2	4,4	3,9	4,6
машиніст крана (кранівник)	4,9	4,3	4,6	3,4	4,3	3,7	4,9	3,5	4,1	3,8
секретар	4,7	4,4	4,6	3,9	4,5	4,1	4,8	4,1	4,5	4,4
слюсар-сантехнік	4,4	4,5	4,6	3,5	4,3	3,7	4,2	3,3	4,3	3,7
фельдшер	4,8	4,1	4,6	4,4	4,6	4,8	5,1	4,8	4,8	5,3
вихователь дитячого садка (ясел-садка)	4,5	4,6	4,5	4,3	4,3	4,5	4,5	4,4	4,2	4,9
водій вантажівки	4,8	3,4	4,5	3,4	4,2	3,6	4,4	3,5	4,1	3,7
гірник (шахтар)	4,2	3,4	4,5	3,7	4,4	4,4	4,8	4,2	4,1	4,1
машиніст підземних установок	6,0	3,6	4,5	3,8	4,6	4,0	5,0	3,8	4,1	3,8
гірник підземний	3,6	4,8	4,4	3,6	4,4	4,1	4,7	3,6	4,0	3,8
лісник	4,5	4,7	4,4	4,2	4,1	4,2	4,5	4,3	4,2	4,6
машиніст екскаватора	4,7	5,0	4,4	3,3	4,2	3,5	4,6	3,3	4,0	3,6
токарь	4,7	4,1	4,4	3,6	4,1	3,9	4,5	3,4	3,9	3,8
водій автобуса, тролейбуса, трамвая	4,7	4,3	4,3	3,5	4,1	3,7	4,0	3,7	3,9	3,9
касир	4,7	5,0	4,3	3,2	4,1	3,4	4,1	3,4	4,1	3,6
муляр	4,9	4,2	4,3	3,5	4,1	3,4	4,2	3,4	3,9	3,8
офіціант	4,7	4,8	4,3	3,5	4,1	3,3	4,0	3,6	3,9	3,8

	Київ		Обласний центр		Місто		СМТ		Село	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
фрезерувальник	6,0	3,5	4,3	3,5	4,2	3,9	4,7	3,7	3,9	3,8
швачка	3,8	3,9	4,3	3,4	4,2	3,6	4,1	3,1	4,1	3,7
маляр	5,2	4,2	4,2	3,2	4,1	3,5	3,8	3,1	3,9	3,7
мисливець промисловий	4,6	3,9	4,1	4,0	3,8	4,3	4,3	4,3	3,8	4,2
монтажник	4,8	4,1	4,1	2,8	3,9	2,9	4,6	3,3	3,7	3,2
рибовод (кваліфікований робітник)	4,7	3,1	4,0	3,5	3,7	4,0	4,0	3,8	3,7	3,7
продавець продовольчих товарів	3,6	4,0	3,9	3,8	3,9	4,0	4,0	3,9	3,9	4,5
виноградар	4,5	4,2	3,8	3,6	3,7	4,0	4,2	3,3	3,5	3,7
комірник	4,5	4,2	3,8	3,8	3,9	4,1	3,8	4,6	3,7	4,1
продавець непродовольчих товарів	4,8	3,9	3,8	3,4	3,7	3,8	3,9	3,9	3,8	4,0
бетоняр	4,8	3,2	3,7	2,9	3,7	2,9	3,7	3,1	3,2	3,1
озеленювач	4,7	2,9	3,7	3,7	3,7	3,8	3,8	3,8	3,5	4,1
рибалка прибережного лову	4,6	3,2	3,7	3,0	3,1	3,3	3,4	3,1	3,2	3,4
тваринник	4,7	4,4	3,7	3,1	3,4	3,1	3,9	3,1	3,2	3,2
тракторист-машиніст	4,6	4,7	3,7	3,2	3,3	3,4	4,0	3,2	3,5	3,5
овочівник	3,3	3,7	3,6	3,2	3,5	3,4	3,7	3,4	3,3	3,5
контролер	4,8	3,7	3,5	3,6	3,4	3,7	3,1	3,6	3,1	3,9
лісоруб	2,7	3,2	3,5	2,8	3,3	3,2	3,6	3,2	3,3	3,2
садівник	4,7	3,5	3,4	3,5	3,4	3,7	3,6	3,5	3,3	3,9
молодша медична сестра (санітарка-прибиральниця, санітарка-буфетниця та ін.)	3,2	3,8	3,3	2,9	3,3	3,1	3,3	3,3	3,5	3,5
кондуктор громадського транспорту	4,8	2,9	3,2	2,4	3,0	2,8	3,0	2,6	2,9	2,8
листоноша	2,4	3,0	3,2	2,6	3,3	2,9	3,2	3,2	3,1	2,9
вантажник	4,1	3,6	3,0	2,1	2,9	2,5	2,9	2,6	3,0	2,5
дояр	2,1	2,8	3,0	2,5	2,8	2,6	3,2	2,4	2,7	2,7
сторож	2,8	2,8	2,9	2,2	2,7	2,4	2,6	2,3	2,6	2,5
укладальник-пакувальник	3,6	2,6	2,9	2,6	2,8	2,8	3,1	2,8	2,7	2,8
робітник на низькокваліфікованих ручних роботах у сільському господарстві	2,1	2,3	2,6	1,9	2,6	2,4	2,6	2,1	2,3	2,5
підсобний робітник	1,8	2,2	2,5	1,9	2,7	2,3	2,2	2,4	2,3	2,2
прибиральник територій	2,0	3,7	2,2	1,8	2,2	2,2	2,0	2,3	2,1	2,1

2. Відкриті рейтинги престижності, дефіцитності і конкурентності професій у регіоні проживання, Україні і світі в цілому

Найпрестижніша професія (респонденти називали три найпрестижніші, на їхню думку, професії) (у%)*

2.1. По вибірці в цілому:

	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
правознавець; юрист	38,0	36,8	22,9	26,3	31,0	25,2
лікар; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	19,9	14,1	18,4	24,2	17,4	22,9
директор; завідувач; замісник; керівник; керівник відділу; менеджер; всі менеджери із різних галузей; начальник; управляючий; управлінець	19,4	15,6	10,8	16,4	15,1	0,1
вчитель; педагог; педагог- психолог; соціальний педагог	12,1	4,5	2,8	14,2	6,6	4,2
бізнес-леді; бізнесмен; фірман; підприємець; приватний підприємець	13,1	11,6	8,8	14,0	12,3	10,0
економіст	14,9	16,4	9,3	13,0	15,3	11,2
банкiр	8,6	8,3	14,9	10,6	14,4	15,9
аудитор; бухгалтер	9,8	3,8	1,8	8,0	3,7	1,1
адвокат	7,3	5,8	4,8	5,9	6,9	7,0
ІТ-спеціаліст; програміст	9,1	11,6	12,9	5,9	6,9	9,9
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець- консультант; промоутер; торгівельники	2,8	0,8	0,8	4,8	1,7	0,5
суддя	1,8	3,8	2,5	4,5	4,9	4,9
стоматолог	3,8	2,3	1,5	4,5	2,6	2,6
депутат	2,8	10,8	1,5	4,5	11,7	1,5
водій; шофер; таксист	2,0	1,0	0,8	4,3	1,1	0,2
держслужбовець; клерк; службовець	2,0	1,3	1,0	4,1	3,2	1,3
будівельник; будівельні професії; робітник будівельних спеціальностей; робітники- будівельники	1,3	1,3	0,5	3,7	2,6	1,5
гірник; підземний робітник; прохідник; шахтар	1,3	0,5	0	3,3	1,2	0,1
міліціонер; поліцейський	3,5	2,0	1,5	3,3	2,3	1,4
важко відповісти (не знаю)	0	0	0,5	3,2	5,0	10,1
податкова інспекція; податковий інспектор; податківець	1,5	0,8	0,3	3,1	2,5	0,3
прокурор; слідчий	1,3	2,3	0,5	2,9	3,5	1,3

* Перелік таблиць 2.1–2.3 подано у скороченому вигляді. Повний перелік див. <http://www.ispp.org.ua>

Дефіцитність професій (респонденти називали три професії, з яких, на їхню думку, найбільше не вистачає робітників, тобто є багато вакансій) (у%)

2.2. По вибірці в цілому:

	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
вчитель; педагог; педагог-психолог; соціальний педагог	17,9	15,9	6,8	12,8	12,8	5,7
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець-консультант; промоутер; торгівельники	17,4	12,1	6,3	15,7	10,3	4,1
лікар; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	9,6	8,3	7,3	10,2	10,3	6,9
водій; шофер; таксист	9,1	4,5	5,0	10,1	8,8	5,4
інше (винахідник; домогосподарка; орендатор)	9,1	6,8	8,6	3,5	3,3	3,8
посудомийка; прибиральник; прибиральниця; служниця; технічка; технічний працівник; техпрацівник; технічний персонал; хатня робітниця	9,1	6,6	6,1	10,8	7,8	7,9
двірник	8,6	9,3	2,5	9,6	6,7	2,5
робітнича спеціальність; робітничі (робочі) професії; робітник	8,3	7,6	8,8	8,3	9,0	6,6
слюсар; слюсар-ремонтник	8,1	7,1	3,8	11,4	9,2	2,5
будівельник; будівельні професії; робітник будівельних спеціальностей; робітники-будівельники	7,8	12,3	10,6	11,4	16,8	16,4
токарь	5,5	3,5	1,3	5,7	4,6	1,5
відеоінженер; інженер; інженер-енергетик; інженер-технолог; конструктор	5,3	4,8	3,8	4,5	6,5	5,3
електрик	5,3	3,3	1,5	5,0	3,2	1,0
кухар; повар	4,5	2,5	0,8	3,4	2,2	1,6
офіціант	4,5	3,5	2,8	3,1	2,1	2,7
вантажник; докер	4,0	2,0	1,3	4,3	3,1	2,4
газоварник; електрозварник; зварювальник; зварник	4,0	3,5	1,3	3,7	2,6	1,1
колгоспник; працівник сільського господарства; с/г працівники (робітники); селянин; хлібороб; колгоспниця; колгоспник; працівник в полі; землероб; землепрацівники; робітник сільського господарства	4,0	2,0	2,5	5,5	4,7	5,0
водопровідник; каналізаційник; сантехнік	3,8	1,8	2,8	5,2	3,6	1,1
правознавець; юрист	3,8	4,3	3,5	1,4	2,1	3,1
агроінженер; агроном	3,0	2,0	1,8	2,2	1,4	0,8
дояр; доярка; пастух; свинарка; тваринник	3,0	0,8	0,0	3,9	1,5	0,6
механік	3,0	4,0	1,8	2,4	2,3	0,8
комбайнер; механізатор; тракторист	2,5	0,8	0,3	3,7	1,5	0,5
кондуктор; провідник	2,5	1,0	0,3	1,3	0,8	0,1
молодший медичний персонал; санітар; санітарка	2,5	2,8	3,3	3,2	2,8	3,4
ветеринар	2,3	0,8	1,3	1,2	0,9	0,4
перукар	2,3	1,5	1,0	1,8	1,2	0,6
робітник соцсфери; соціальний працівник	2,3	2,5	3,5	0,5	0,6	0,5

Конкурентність професій (назвіть три професії, за якими кількість вільних робочих місць є, на Вашу думку, найбільш обмеженою, тобто не вистачає робочих місць (у%))

2.3. По вибірці в цілому:

	Учні			Дорослі		
	регіон	Україна	світ	регіон	Україна	світ
правознавець; юрист	33,0	29,2	18,4	27,1	28,5	18,8
економіст	24,4	25,7	10,8	20,1	22,4	10,6
директор; завідувач; замісник; керівник; керівник відділу; менеджер; всі менеджери із різних галузей; начальник; управляючий; управлінець	15,4	11,1	8,8	15,0	14,8	12,0
вчитель; педагог; педагог-психолог; соціальний педагог	14,6	7,6	3,8	17,9	10,6	4,1
аудитор; бухгалтер	12,6	10,1	3,0	14,9	8,9	2,1
лікар; доктор; офтальмолог; педіатр; лікар-педіатр	11,3	9,1	8,3	14,7	11,4	11,9
інше (безробітний; винахідник; домогосподарка; орендар)	6,3	5,8	5,3	2,8	2,8	2,9
ІТ-спеціаліст; програміст	5,5	7,3	5,3	3,4	3,9	5,0
банкiр	5,0	7,1	7,3	4,9	6,7	8,8
міліціонер; поліцейський	5,0	2,3	1,5	1,8	1,7	0,9
адвокат	4,8	4,0	4,3	3,6	3,8	3,8
водій; шофер; таксист	4,8	2,3	1,3	3,3	2,0	1,1
фінансист; фінансовий директор	4,0	2,8	3,5	2,7	3,8	4,0
дизайнер	3,3	3,0	3,8	1,5	1,9	2,4
психолог	3,0	2,8	2,3	1,8	2,0	2,3
відеоінженер; інженер; інженер- енергетик; інженер-технолог; конструктор	2,8	3,3	2,5	3,7	3,8	2,8
журналіст; кореспондент; письменник; редактор; редактор газети і тп.; редактор видань; тележурналіст	2,8	6,6	2,8	1,6	3,4	3,4
працівник торгівлі; торговий робітник; продавець; продавець- консультант; промоутер; торгівельники	2,8	2,3	1,8	5,2	2,2	1,8
бізнес-леді; бізнесмен; фірман; підприємець; приватний підприємець	2,5	2,5	1,3	2,9	2,2	1,9
науковий співробітник; науковець; вчений; наукові працівники; дослідник	2,3	0,8	1,0	0,5	0,6	1,4
стоматолог	2,3	1,3	0,5	1,6	1,2	0,9
аптекарь; провізор; фармацевт	2,0	1,0	0,5	0,9	0,7	0,4
медичний працівник; медик; медики	2,0	1,0	1,3	1,6	1,1	0,6
перукар	2,0	1,3	0,3	1,6	0,9	0,5
секретар	2,0	0,3	0,0	1,1	0,4	0,1

IV. СКЛАДОВІ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ЗА ОЦІНКАМИ ГРОМАДЯН

1. Розподіл відповідей на запитання *“Чи згодні Ви з тим, що престижною є професія, яка...”* (у балах)

1.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі		Учні	
	'08 р.	'09 р.	'08 р.	'09 р.
... гарно оплачується	3,53	3,35	3,54	3,33
... додає стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на неї завжди буде попит	3,36	3,24	3,32	3,27
... дає змогу ні від кого не залежати	3,1	2,99	3,27	3,11
... корисна для суспільства	2,89	2,74	2,86	2,9
... дає змогу мати привілеї, пільги	2,83	2,86	2,67	2,86
... дає змогу працювати в комфортних умовах	3,05	2,87	3,19	2,98
... потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати	2,88	2,91	2,81	3,15
... приносить славу, дає змогу стати відомим	2,81	2,65	2,76	3,03
... пов'язана з прийняттям рішень, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей	2,78	2,92	2,77	3
... затребувана у світі, дає змогу знайти роботу будь-де	3,19	3	3,23	3,06
... вважається престижною не тільки в Україні, але й у будь-якій іншій державі, спільноті	3,26	3,08	3,26	3,17
... відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання	3,09	2,96	3,21	3,09
... дає владу над іншими людьми	2,38	2,59	2,26	2,69
... дає змогу допомагати конкретним людям, розв'язувати їхні проблеми	2,77	2,85	2,71	3,07
... потребує тривалого часу для її опанування, гарної освіти	2,76	2,91	2,73	3,14
... дає змогу реалізувати творчі здібності	2,91	2,83	2,85	3,19
... передбачає вирішення складних завдань, які не кожен здатен виконати	2,6	2,78	2,52	2,9
... дає змогу завести корисні знайомства, зв'язки	3,01	3,2	3,17	3,27
... належить до успішної галузі	3,05	2,92	3,08	3,1
... дає змогу мати великі професійні досягнення	3,08	3,03	3,17	3,21
... дає можливість впливати на думки багатьох	2,4	2,65	2,38	2,85
... унікальна, потребує обмеженої кількості фахівців, до кола яких важко потрапити	2,59	2,65	2,63	2,83
... пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє	2,83	2,72	2,88	3,01
... потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення	2,05	2,46	1,97	2,69
... потребує високих моральних якостей	2,74	2,63	2,63	2,88
... є ризикованою, дає змогу відчути себе переможцем (справжнім чоловіком)	2,08	2,38	2,02	2,53

2. Розподіл відповідей на запитання “Чому, на Вашу думку, люди намагаються отримати престижні професії?” (у%)

2.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
престижна професія викликає в людини почуття гордості	39,5	47,6
престижною професією можна похвалитися перед друзями, знайомими	15,4	15,9
престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині	36,9	28,2
престижна професія додає авторитету в сім'ї	20,3	16,9
люди вважають надбання престижної професії досягненням	25,7	23,9
дізнавшись, що ти маєш престижну професію, люди починають ставитися до тебе з більшою повагою	28,9	26,4
маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет і розв'язати багато проблем	29,1	21,9
престижна професія додає людині значущості, більшої ваги в суспільстві	39,5	36,3
престижна професія дає змогу почувати себе вищим за інших людей	13,4	12,1
престижна професія – це квиток до кола обраних	18,2	20,7
непрестижна професія позбавляє людину поваги інших	8,4	10,3
престижна професія засвідчує високу конкурентоздатність людини	19,3	21,9
інше	4,0	5,5
важко відповісти	4,7	4,0

V. УЯВЛЕННЯ ГРОМАДЯН ПРО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

1. Розподіл відповідей на запитання “Якщо припустити, що ставлення до непрестижних (робітничих) професій можна змінити, то оцініть, наскільки важливими для підвищення їх престижності є зазначені нижче чинники” (у балах)

1.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	3,85	3,94
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,29	4,25
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,16	4,22
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,05	3,99
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,03	4,01
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,52	3,66
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	3,97	3,99
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	3,00	3,20
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,70	3,85

	Дорослі	Учні
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,83	3,78
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,74	3,75
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,09	4,01

1.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	3,9	3,8	3,9
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,3	4,3	4,3
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,2	4,2	4,1
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,1	4,1	4,1
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,0	4,0	4,0
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,6	3,5	3,5
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	4,0	4,0	3,9
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	3,0	3,0	3,0
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,7	3,7	3,7
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,8	3,8	3,9
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,7	3,7	3,8
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,2	4,1	4,1

1.3. За статтю

	Чоловіки	Жінки
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	3,8	3,9
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,3	4,3
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,1	4,2
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,1	4,1
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,0	4,1

	Чоловіки	Жінки
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,5	3,5
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	4,0	4,0
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	3,0	3,0
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,6	3,8
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,8	3,9
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,7	3,8
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,1	4,1

1.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	3,9	3,8	3,9	3,9
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,4	4,3	4,3	4,2
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,2	4,2	4,2	4,1
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,0	4,1	4,1	4,0
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,0	4,0	4,1	3,9
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,4	3,6	3,5	3,5
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	4,0	4,0	4,0	3,9
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	2,8	3,1	3,0	3,1
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,7	3,7	3,7	3,7
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,8	3,9	3,9	3,8

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,6	3,7	3,8	3,8
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,1	4,1	4,1	4,0

1.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	3,7	3,5	4,1	4,1
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,4	4,1	4,3	4,7
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,1	4,0	4,3	4,5
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,0	3,8	4,3	4,3
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,0	3,8	4,2	4,2
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,4	3,3	3,8	3,6
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	3,9	3,8	4,1	4,2
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	2,7	2,9	3,3	3,0
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,6	3,5	3,9	3,9
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,8	3,6	4,0	4,1
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,7	3,5	4,0	3,7
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,0	3,9	4,2	4,3

1.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
доведення до суспільства позитивної думки про ці професії людьми, які користуються загальною довірою і повагою	4,0	3,8	3,8	4,0	3,8
належна з погляду світових стандартів оплата праці	4,6	4,2	4,4	4,1	4,2
привабливі умови праці (функціональна чистота, технічна оснащеність тощо)	4,4	4,1	4,2	4,1	4,1

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
оновлення змісту робітничих професій відповідно до сучасного рівня розвитку виробничих технологій	4,3	4,0	4,1	4,0	4,0
переконлива програма дій держави, бізнесу з підтримки молоді, яка обирає робітничі спеціальності, щодо подальшої освіти	4,0	4,0	4,1	4,2	4,0
повернення в галузі з так званими непрестижними професіями людей, що від'їжджали на заробітки за кордон	3,3	3,5	3,6	3,7	3,5
подолання технічної відсталості вітчизняних виробничих галузей, стан яких сьогодні становить загрозу втрати робітником персональної конкурентоздатності	4,0	3,9	4,1	4,0	3,9
помітний притік іноземних громадян за цими спеціальностями для роботи в Україні	2,5	3,0	3,1	3,4	2,9
популяризація професій у засобах масової інформації (наприклад, телевізійні конкурси професійної майстерності, реклама, репортажі про робітників, які в цих професіях досягли особистого успіху, тощо)	3,5	3,7	3,7	4,0	3,7
проведення у школі спеціальної роботи (уроки, факультативи тощо), яка розкривала б зміст цих професій та їх користь для суспільства	3,7	3,8	3,9	4,1	3,8
цілеспрямоване поширення в суспільстві думки про те, що зміни кваліфікацій та професій протягом життя (навіть з керівних на робітничі) підвищують загальний конкурентний потенціал особистості	3,7	3,7	3,8	4,0	3,7
якість професійно-технічної освіти, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами	4,4	4,0	4,2	4,1	4,0

2. Розподіл відповідей на запитання “За даними Державної служби зайнятості, Україні бракує кваліфікованих робітничих кадрів. Наскільки вагомими, на Вашу думку, є наведені нижче причини цього явища?” (у балах)

2.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
низька заробітна плата	4,46	4,46
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,89	3,84
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	4,02	4,03
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,16	4,14
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	3,98	3,87
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	3,98	3,97

	Дорослі	Учні
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	3,95	3,92
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,01	4,00
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,05	3,93
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	3,99	3,93
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,00	4,01
інше	3,75	3,64

2.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
низька заробітна плата	4,5	4,5	4,4
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,9	3,9	3,9
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	4,0	4,0	4,0
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,2	4,2	4,1
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	3,9	4,0	4,0
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	4,0	4,0	4,0
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	3,9	4,0	4,0
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,0	4,0	4,1
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,0	4,1	4,0
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	4,0	4,0	4,0
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,0	4,0	4,0
інше	4,0	3,6	3,7

2.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
низька заробітна плата	4,5	4,5
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,8	3,9
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	4,0	4,0
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,2	4,2
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	4,0	4,0
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	3,9	4,0
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	3,9	4,0
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,0	4,0
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,0	4,1
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	4,0	4,0
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,0	4,0
інше	3,7	3,8

2.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
низька заробітна плата	4,5	4,5	4,5	4,4
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,8	3,8	4,0	3,9
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	4,1	4,0	4,1	3,9
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,2	4,1	4,2	4,0
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	4,1	4,0	4,0	3,9
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	4,1	4,0	4,0	3,9

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	4,0	3,9	4,0	3,9
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,1	4,0	4,0	4,0
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,1	4,0	4,1	3,9
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	4,0	4,0	4,1	3,9
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,1	4,0	4,0	4,0
інше	3,8	3,9	3,7	3,6

2.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
низька заробітна плата	4,4	4,4	4,4	4,9
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,8	3,6	4,1	4,2
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	3,9	3,9	4,1	4,3
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,1	4,0	4,2	4,5
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	3,9	3,7	4,2	4,2
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	3,9	3,9	3,9	4,4
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	3,9	3,7	4,1	4,2
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,2	3,9	4,0	4,1
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,1	3,9	4,1	4,2
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	4,1	3,8	4,1	4,1

	Захід	Центр	Схід	Південь
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,1	3,8	4,0	4,3
інше	4,0	3,6	3,8	4,1

2.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
низька заробітна плата	4,7	4,4	4,5	4,4	4,4
недостатня профорієнтаційна робота в школах, унаслідок чого про багато які робітничі професії учні просто не знають, а отже, і не обирають їх	3,8	3,9	3,9	4,0	3,9
відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності	4,2	4,0	4,0	4,0	4,0
далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузей, де ці спеціальності потрібні	4,4	4,0	4,3	4,1	4,1
відсутність зрозумілої і підтвердженої реальними кроками державної стратегії та зацікавленого суспільного діалогу щодо підготовки та розвитку конкурентоздатних робітничих кадрів і робочих місць	4,1	3,9	4,0	4,1	3,9
зміни на краще в майбутньому для людини з робітничою професією виглядають дуже примарними	4,2	3,9	4,0	4,0	4,0
немає координації між системою підготовки фахівців і споживачами робочої сили (виробничими галузями), система підготовки фахівців не працює на їх замовлення	4,1	3,9	4,0	4,0	3,9
люди шукають роботу у великих містах, бо там кращі умови, а в їхній місцевості працювати нікому	4,5	4,0	4,0	4,1	3,9
навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами	4,3	4,0	4,1	4,1	4,0
держава не інформує молодь про ймовірність працевлаштування за обраною спеціальністю, тому молодь обирає не затребувані, а модні професії	4,2	4,0	4,0	4,2	4,0
у суспільстві переважає ставлення до робітничих професій як до непрестижних	4,2	3,9	4,1	4,0	3,9
інше	4,2	3,5	3,8	3,5	4,0

3. Розподіл відповідей на запитання “Крім дефіциту робочої сили в одних галузях, в Україні одночасно є надлишок фахівців з певного кола професій. Якою мірою прийнятними є, на Вашу думку, наведені нижче шляхи вирішення цих проблем?” (у балах)

3.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,07	3,16
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	3,80	3,75
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,60	3,65
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,44	3,41
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,77	3,67
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	3,92	3,72
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,74	2,99
інше	3,44	3,40

3.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,2	3,1	3,0
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	3,8	3,8	3,8
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,7	3,6	3,6
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,4	3,4	3,5
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,8	3,7	3,8
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	3,9	3,9	3,9
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,9	2,7	2,8
інше	3,8	3,3	3,4

3.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,1	3,1
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	3,8	3,8
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,6	3,6
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,4	3,5
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,8	3,8
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	3,9	3,9
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,7	2,8
інше	3,5	3,4

3.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,0	3,1	3,1	3,1
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	3,8	3,8	3,8	3,8
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,5	3,6	3,7	3,5
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,3	3,4	3,5	3,5
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,8	3,8	3,8	3,7
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	3,9	3,9	4,0	3,9
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,6	2,8	2,8	2,8
інше	3,5	3,7	3,3	3,4

3.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,1	3,0	3,3	2,7
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	3,7	3,6	4,0	4,0
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,5	3,4	3,8	3,7
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,3	3,4	3,6	3,4
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,8	3,6	4,0	3,9
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	3,9	3,8	4,1	4,0
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,5	2,7	3,0	2,5
інше	3,6	3,4	3,5	3,3

3.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
від'їзд незатребуваних фахівців у пошуках роботи за кордон	3,2	3,1	3,0	3,3	3,0
розгортання державних, громадських, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (забезпечуватимуть перенавчання, пропонуватимуть компенсації тощо)	4,0	3,7	3,8	4,0	3,7
тимчасове працевлаштування незатребуваних фахівців для виконання роботи, на яку є попит, до появи бажаної вакансії	3,8	3,6	3,6	3,8	3,6
добровільна відмова представників престижних професій, що не мають роботи, від домагань знайти її за фахом та працевлаштування за непрестижними, але затребуваними професіями	3,5	3,4	3,4	3,6	3,4
регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво)	3,7	3,7	3,8	3,9	3,8
розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями	4,2	3,8	4,0	4,0	3,9
залучення робочої сили з-за кордону для покриття дефіциту за непрестижними професіями	2,4	2,6	2,8	3,1	2,8
інше	3,5	3,2	3,2	4,4	3,7

4. Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви вважаєте, чи потрібні Україні спеціальні державні програми з перекваліфікації тих спеціалістів, що мають так звану престижну професію (юристи, фахівці з реклами, менеджери тощо), але не можуть працювати за фахом?”** (у %)

4.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі		Учні	
однозначно потрібні	33,9	70,9	38,0	74,7
скоріше потрібні, ніж не потрібні	37,0		36,7	
важко відповісти	18,2		18,2	
скоріше не потрібні, ніж потрібні	6,8	10,9	4,3	7,1
зовсім не потрібні	4,1		2,8	

4.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
однозначно потрібні	34,0	33,4	34,6
скоріше потрібні, ніж не потрібні	37,9	36,8	36,7
важко відповісти	16,4	18,2	19,1
скоріше не потрібні, ніж потрібні	9,0	6,4	5,9
зовсім не потрібні	2,7	5,2	3,7

4.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
однозначно потрібні	34,3	33,7
скоріше потрібні, ніж не потрібні	34,7	38,8
важко відповісти	18,8	17,7
скоріше не потрібні, ніж потрібні	7,8	5,9
зовсім не потрібні	4,4	3,9

4.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
однозначно потрібні	39,5	34,3	33,0	30,6
скоріше потрібні, ніж не потрібні	36,8	36,8	38,4	34,1
важко відповісти	11,6	17,2	17,7	26,8
скоріше не потрібні, ніж потрібні	9,5	6,4	6,7	4,9
зовсім не потрібні	2,7	5,3	4,2	3,5

4.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
однозначно потрібні	32,2	37,7	30,9	34,7
скоріше потрібні, ніж не потрібні	40,6	30,1	38,0	45,6
важко відповісти	10,6	22,4	19,3	16,1
скоріше не потрібні, ніж потрібні	11,3	6,7	6,1	2,5
зовсім не потрібні	5,3	3,2	5,8	1,1

4.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
однозначно потрібні	58,4	29,1	34,6	33,0	32,5
скоріше потрібні, ніж не потрібні	22,1	36,9	39,9	31,5	39,1
важко відповісти	11,5	18,7	18,4	22,0	17,9
скоріше не потрібні, ніж потрібні	3,5	7,6	3,8	9,0	8,6
зовсім непотрібні	4,4	7,8	3,3	4,5	1,9

5. Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з наведеними нижче судженнями, що стосуються ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання (тестування) випускників загальноосвітніх шкіл?”** (у %)

5.1. По вибірці в цілому:

	Однозначно так		Скоріше так, ніж ні		Важко відповісти		Скоріше ні, ніж так		Однозначно ні	
	дор.	уч.	дор.	уч.	дор.	уч.	дор.	уч.	дор.	уч.
ЗНО вирівнює можливості молоді в оволодінні престижними професіями завдяки більш об'єктивному оцінюванню знань учнів	16,7	18,3	29,5	36,5	30,6	20,3	14,3	17,5	8,9	7,4
ЗНО унеможливорює здобуття вищої освіти на комерційних засадах тими учнями, які не мають відповідного рівня знань, що у свою чергу збільшує ймовірність переспрямування цієї молоді на оволодіння професіями іншого рівня кваліфікації	14,8	18,4	28,3	37,4	35,6	24,7	15,0	13,1	6,3	6,3
оскільки ЗНО можна проходити неодноразово, це дає змогу реалізувати свої освітні домагання тим, хто не реалізував їх з першої спроби і змушений був задовольнитися здобуттям кваліфікації "молодший спеціаліст" чи стати кваліфікованим робітником	16,6	23,0	33,0	35,9	34,1	26,3	10,4	11,4	5,8	3,3
ЗНО сприяє врегулюванню проблеми перевиробництва фахівців з одних спеціальностей і нестачі їх з інших	10,1	11,5	26,6	31,8	39,2	30,0	15,4	20,9	8,7	5,9

6. Розподіл відповідей на запитання “На які з груп професій перекваліфікація в Україні є сьогодні актуальною?” (у%)^{*}

6.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
людина – природа (лісник, ветеринар, тваринник, рибалка тощо)	27,9	17,6
людина – техніка (водій, слюсар, інженер тощо)	44,3	38,5
людина – людина (агент, учитель, лікар, продавець, перукар, режисер тощо)	31,6	39,3
людина – знакова система (програміст, бібліотекар, архіваріус тощо)	15,8	18,6
людина – художній образ (актор, дизайнер, модельєр тощо)	9,5	12,8
важко відповісти	21,3	18,6

6.2. Серед респондентів, професія яких відповідає (-ла) 1–9 класам за КПУ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
людина – природа	27,1	29,4	30,7	36,4	28,8	42,7	25,8	30,0	25,6
людина – техніка	50,6	43,6	47,4	40,4	39,9	50,4	50,8	52,7	45,5
людина – людина	32,5	38,1	31,3	25,3	36,2	25,6	28,6	22,7	21,8
людина – знакова система	14,5	17,2	19,3	20,2	17,1	6,8	12,8	13,8	13,5
людина – художній образ	15,1	10,5	9,9	10,1	8,3	4,3	7,5	8,1	9,6
важко відповісти	19,9	16,0	16,7	19,2	22,8	21,4	22,8	20,0	28,2

1 – законодавці, вищі посадові особи і менеджери, управлінці; 2 – професіонали; 3 – фахівці; 4 – службовці, клерки; 5 – працівники сфери обслуговування, торгівлі; 6 – працівники сільського господарства; 7 – робітники з інструментом; 8 – робітники промисловості – оператори і складальники машин; 9 – некваліфіковані робітники.

6.3. Серед респондентів, професія яких відповідає 1–5 типам за Є. Климовим

	Людина – людина	Людина – природа	Людина – техніка	Людина – знакова система	Людина – художній образ
людина – природа	27,2	56,3	28,7	37,6	21,4
людина – техніка	43,8	43,7	54,8	41,0	50,0
людина – людина	36,2	25,4	23,2	34,2	53,6
людина – знакова система	16,8	8,5	13,7	22,2	3,6
людина – художній образ	12,8	4,2	8,0	12,8	7,1
важко відповісти	18,3	21,1	19,1	15,4	14,3

7. Розподіл відповідей на запитання “Із чийх інтересів Ви виходили передусім, відповідаючи на запитання: “На які з перелічених нижче груп професій, на Вашу думку, перекваліфікація в Україні є сьогодні найбільш актуальною” (у %)

7.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
суспільства (економіки) в цілому	41,2	40,4
місцевої громади (сусідів, земляків)	8,6	3,0
підприємства (установи, фірми), де працюєте	3,5	2,8
ваших особистих інтересів	18,2	25,8
вашого оточення (близьких, рідних)	9,7	9,3
інше	0,5	0,8
важко відповісти	18,3	17,9

^{*} Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

7.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
суспільства (економіки) в цілому	41,9	42,0	39,8
місцевої громади (сусідів, земляків)	4,9	8,1	11,4
підприємства (установи, фірми), де працюєте	3,2	4,6	2,3
ваших особистих інтересів	25,5	18,0	14,3
вашого оточення (близьких, рідних)	9,6	10,2	9,2
інше	0,7	0,3	0,6
важко відповісти	14,2	16,7	22,5

7.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
суспільства (економіки) в цілому	40,5	41,7
місцевої громади (сусідів, земляків)	7,9	9,3
підприємства (установи, фірми), де працюєте	4,1	3,0
ваших особистих інтересів	18,2	18,2
вашого оточення (близьких, рідних)	9,6	9,7
інше	0,4	0,5
важко відповісти	19,2	17,7

7.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
суспільства (економіки) в цілому	49,6	42,0	39,9	35,8
місцевої громади (сусідів, земляків)	6,6	7,0	9,6	10,6
підприємства (установи, фірми), де працюєте	3,9	4,9	2,9	2,7
ваших особистих інтересів	16,7	21,9	18,8	13,3
вашого оточення (близьких, рідних)	10,7	9,6	9,6	8,9
інше	0,6	0,6	0,5	0,3
важко відповісти	11,9	14,0	18,9	28,5

7.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
суспільства (економіки) в цілому	39,2	36,9	44,1	46,9
місцевої громади (сусідів, земляків)	13,1	8,2	7,3	6,6
підприємства (установи, фірми), де працюєте	4,4	4,3	3,2	1,0
ваших особистих інтересів	24,3	18,4	15,7	15,3
вашого оточення (близьких, рідних)	11,0	9,4	10,7	6,3
інше	1,6	0,2	0,5	
важко відповісти	6,5	22,6	18,5	24,0

7.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
суспільства (економіки) в цілому	54,0	46,3	43,2	34,0	35,7
місцевої громади (сусідів, земляків)	2,7	8,0	6,5	8,5	12,1
підприємства (установи, фірми), де працюєте	8,8	2,8	2,6	3,0	4,0
ваших особистих інтересів	17,7	18,2	16,8	19,0	19,1

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
вашого оточення (близьких, рідних)	10,6	10,2	9,1	12,5	8,8
інше	0,9	1,1	0,4		0,3
важко відповісти	5,3	13,4	21,4	23,0	20,1

8. Розподіл відповідей на запитання “У який спосіб, на Вашу думку, найбільш доцільно було б інформувати школярів про ймовірність працевлаштування за професією, яку вони обирають?” (у %)*

8.1. По вибірці в цілому:

	Дорослі	Учні
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	30,0	23,4
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	28,7	23,4
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	19,9	12,3
через організацію потужної рекламної кампанії	11,0	11,8
через центри зайнятості	15,3	34,3
з використанням усього зазначеного вище	32,2	0,3
інше	0,4	10,8
важко відповісти	7,9	10,8

8.2. За віком:

	18-29 років	30-54 роки	55 років і більше
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	28,2	29,4	31,7
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	29,6	29,2	27,6
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	19,4	22,0	17,6
через організацію потужної рекламної кампанії	11,4	12,6	8,7
через центри зайнятості	13,3	17,6	13,7
з використанням усього зазначеного вище	35,4	31,6	31,1
інше	0,7	0,3	0,3
важко відповісти	5,8	5,2	12,4

8.3. За статтю:

	Чоловіки	Жінки
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	30,3	30,0
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	28,1	29,5
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	18,3	21,2
через організацію потужної рекламної кампанії	11,7	10,3
через центри зайнятості	15,3	15,4
з використанням усього зазначеного вище	30,6	33,3
інше	0,5	0,3
важко відповісти	8,7	7,2

* Сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість обирати кілька варіантів відповіді.

8.4. За освітою:

	Вища		Середня	
	повна	неповна	повна	неповна
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	31,3	29,4	30,8	27,3
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	27,4	29,7	29,8	26,2
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	22,7	19,7	19,7	18,1
через організацію потужної рекламної кампанії	13,9	12,1	10,1	8,9
через центри зайнятості	16,2	16,3	14,2	15,9
з використанням усього зазначеного вище	30,1	33,5	33,7	29,2
інше	0,6	0,6	0,2	0,3
важко відповісти	5,0	3,8	7,8	15,9

8.5. У регіональному розрізі:

	Захід	Центр	Схід	Південь
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	33,2	33,8	24,8	29,0
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	31,2	28,7	27,7	27,9
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	25,2	23,0	16,1	14,8
через організацію потужної рекламної кампанії	12,2	11,2	10,5	10,0
через центри зайнятості	16,6	14,4	16,1	14,1
з використанням усього зазначеного вище	34,5	29,5	36,4	25,9
інше	0,5	0,2	0,6	0,3
важко відповісти	3,6	10,3	7,6	8,6

8.6. За місцем проживання:

	Київ	Обласний центр	Місто	СМТ	Село
через працівників загальноосвітніх шкіл (класний керівник, шкільний психолог, адміністрація)	41,6	26,8	28,2	28,9	32,3
через представників навчальних закладів з професійної підготовки (вищі навчальні заклади, коледжі, училища)	40,7	31,3	28,2	23,4	27,0
через засоби масової комунікації (преса, телебачення, інтернет)	23,9	22,0	18,6	27,9	16,6
через організацію потужної рекламної кампанії	7,1	13,0	11,1	10,0	10,4
через центри зайнятості	11,5	15,8	10,3	17,4	19,9
з використанням усього зазначеного вище	29,2	30,2	36,0	31,8	30,8
інше		0,6	0,7		0,2
важко відповісти	0,9	5,6	8,3	10,0	9,6

ЗАКЛЮЧНІ КОМЕНТАРІ

I. Престижність як аргумент вибору професії та її зміни

Аргументи вибору професії (Таблиці 1.1–1.6). Престижність професії відіграє значну роль в обґрунтуванні вибору громадянами своєї професії, особливо для *молоді*. Так, серед старшокласників престижність професії виступає аргументом на користь її вибору для 36,8% опитаних, що ставить її на третє місце після аргументу “маю до неї здібності” (60,2%) та високої зарплатні (45,6%).

Серед дорослих, які здійснювали свій професійний вибір переважно в інших соціально-економічних умовах, орієнтація на престижність професії виражена менше, ніж у сучасної молоді. Проте більш як для кожного четвертого (27,5%) цей аргумент є вагомим; випереджають його тільки висока зарплатня (53%), яка в дорослих посідає перше місце, наявність здібностей (51,1%) та можливість завжди з такою професією знайти роботу (38%). Останній аргумент молодь розташовує після престижності.

Престижність як аргумент вибору професії не має *гендерних відмінностей* серед дорослого населення і молоді – її майже однаково часто вибирають як чоловіки (27,3%), так і жінки (27,6%), як хлопці (37,0%), так і дівчата (36,6%). Проте думка щодо цього аргументу змінюється з віком: чим молодша людина, тим більше вона, вибираючи професію, схильна орієнтуватися на її престижність: серед дорослих віком від 18 до 29 років це зазначають 33,5% опитаних, від 30 до 54 років – 28,9%, а серед старшої групи – лише 22,3%.

Рівень освіти респондентів прямо пов’язаний із вагомістю престижності у виборі професії. Так, серед респондентів з повною вищою освітою на престижність орієнтувалися 35,1% опитаних, з неповною вищою і середньою спеціальною – 30,3%, з повною середньою – 26,6% і неповною середньою – 19,2%. Тобто *що більше людина була (за її словами) зорієнтована, вибираючи професію, на її престижність, то вищу освіту їй наразі вдалося здобути*.

Освіта відіграє важливу роль у визначенні вагомості аргументу *високої зарплатні* у виборі професії. Тільки серед громадян, що мають вищу освіту, цей аргумент поступається першістю орієнтації на власні здібності (62,2% обирають здібності проти 51,6%, які вказують зарплатню), у всіх інших саме високій зарплатні відводять роль найвагомішого аргументу. Найчастіше визнають пріоритетність високої зарплатні особи з незавершеною вищою і середньою спеціальною освітою (58,3%), найменше – особи з неповною середньою освітою (47,6%).

Місце проживання впливає на важливість окремих аргументів вибору професії. Так, для мешканців столиці набагато частіше, ніж для решти громадян, аргументами виступають можливість зробити кар’єру (42,5%) та продовження сімейної традиції (20,4%). Мешканці села частіше, ніж інші, наводять аргумент географічного розташування, зокрема можливість працювати ближче до дому, або навпаки (22,6%).

Регіональні особливості мешканців Заходу виявляються в тому, що перший за частотою згадування аргумент наявності здібностей (60%) майже в два рази переважає наступний – високої зарплатні (37,1%), від якого ненабагато відстають можливість знайти роботу і престижність професії (відповідно 35,3% і 34,3%). У Центрі аргумент високої зарплатні респонденти використовують дещо частіше (54,1%) за здібності до професії (48,2%), а престижність професії (32,2%) обирають як аргумент практично з такою ж частотою, як і можливість знайти роботу (32,6%). На Сході аргумент високої зарплатні (62,4%) значно переважає мотивацію самореалізації здібностей (48,2%), а можливість

знайти роботу як аргумент (42,9%) респонденти обирають майже у два рази частіше, ніж престижність професії (22,7%). На Півдні аргументація здібностей (52,8%) трохи випереджає значущість високої зарплатні (50%), а престижність професії (18,6%) використовується не тільки рідше, ніж можливість знайти роботу, а й поступається аргументові поради батьків (23,4%).

Імовірні причини вимушеної зміни престижної професії на іншу (Таблиці 2.1–2.6). Серед причин, які можуть змусити людину відмовитися від вибору професії, яка вважається престижною, респонденти найчастіше згадують несприятливі обставини (48,6% дорослих і 53,1% школярів), усвідомлення браку необхідних здібностей (відповідно 26,3% і 25,4%), невиправданість потрібних для засвоєння престижної професії зусиль (25,5% та 21,2%).

Страх відчувати на собі можливі негативні наслідки отримання престижної професії (труднощі з працевлаштуванням, несприятлива конкурентна атмосфера на робочому місці, висока ймовірність у разі кризи раніше за інших втратити роботу тощо) може змусити відмовитися від вибору престижної професії 21,1% дорослих і 19,4% школярів. Для останніх вагомою причиною відмови від престижної професії можуть стати також плани родини щодо майбутньої професії, які суперечать власним намірам дитини (таку альтернативу обрали 20,9% старшокласників).

Найбільше схильні зважати на несприятливі обставини як причину вимушеної відмови від престижної професії молоді дорослі 18–29 років, мешканці Півдня України і столиці.

Чинники, які могли б спонукати громадян змінити професію на менш престижну, наприклад, робітничу (Таблиці 3.1–3.6). Серед імовірних причин, які могли б спонукати змінити професію на менш престижну (наприклад, робітничу), найвищу середню оцінку ступеня важливості отримали такі аргументи: можливості рівних (або більших) заробітків за новим фахом (3,9 бала); надання компенсацій; комплексна державна програма з перенавчання; власне рішення й усвідомлення необхідності додаткових витрат (по 3,7 бала). Середні оцінки спонукальних чинників, виставлені школярами, демонструють деяку відмінність їхніх пріоритетів. Найвищу оцінку, як і в дорослих, дістала можливість рівних (або більших) заробітків за новим фахом (3,9 бала), далі розташовуються можливість працевлаштування за кордоном та власне рішення (по 3,8 бала), надання компенсацій, забезпечення програм перенавчання, висока соціальна значущість нової роботи (по 3,7 бала), цікавий зміст нової роботи (3,6 бала) і позитивне ставлення суспільства до нового фаху (3,5 бала).

Серед молоді віком 18–29 років найвищі оцінки отримали стимули: можливість завдяки новій професії працевлаштуватися за кордоном, отримання компенсацій за витрачений на опанування попередньої спеціальності час, комплексна державна програма перенавчання (по 3,8 бала). Своїми оцінками щодо стимулювальних чинників зміни професії вирізняються мешканці Сходу країни, які називають у цьому ряду високу соціальну значимість нової роботи (3,9 бала); можливість суміщення роботи за новою спеціальністю з іншою діяльністю (наприклад, педагогічною, громадською), щоб підтримувати рівень, набутий за першим фахом; позитивне ставлення суспільства до нового фаху (по 3,8 бала); цікавий зміст нової роботи (3,7 бала).

Готовність до внутрішньої трудової міграції (Таблиці 4.1–4.6) має яскраві вікові відмінності. Так, серед школярів осіб, безумовно готових до працевлаштування в іншому регіоні, майже у два рази більше, ніж серед дорослих (відповідно 29,8% і 15,5%), що переважає кількість тих, які вважають себе безумовно не готовими до переїзду (серед дорослих – 32,8%, а серед школярів – тільки 11%). Серед осіб похилого віку лише 9,1%

висловлюють готовність працевлаштуватися в іншому регіоні. Найменш готовими до переїзду виявилися мешканці Півдня України: тут кількість не готових до переїзду в 4 рази перевищує число тих, хто допускає можливість працевлаштування в іншому регіоні. Найменший розрив між неготовими і готовими до переїзду спостерігається в Центральному регіоні.

Отже, аргументація професійного вибору попри загальну схожість п'ятірки найпоширеніших аргументів має вікові, освітні, географічні та регіональні відмінності. Для дорослих головним аргументом вибору професії є висока зарплата. Для старшокласників, попри поширений стереотип щодо тотальної орієнтації сучасної молоді переважно на матеріальний добробут, головним аргументом є уявлення про наявність здібностей до професії, тобто мотивація власної самореалізації. ***Престижність професії відіграє важливу роль у професійному виборі.*** Більше ніж кожен четвертий дорослий і кожен третій учень, обираючи професію, враховували її престижність. Цей інтегративний орієнтир використовують частіше, ніж пораду батьків чи друзів, орієнтацію на успішну галузь чи географічне розташування робочого місця, знайомство в цій сфері чи продовження сімейних традицій.

II. Уявлення громадян про те, що таке престижність професії

Загалом істотна частина населення України, як і минулого року, вважає, що ***має уявлення про престижність професій (Таблиці 1.1-1.6)***. Упевненість у розумінні поняття престижності професій протягом останніх років показує тенденцію до зменшення. На 3% менше стало тих, хто відповів, що він точно розуміє, що таке престижність, і відповідно збільшилася кількість тих, кому важко відповісти на це запитання. Особливо явною є ця тенденція серед чоловіків, де кількість точно впевнених, що вони розуміють сутність престижності професій, зменшилася на 5%. Відбувається це зниження за рахунок людей старшого віку; частка осіб, упевнених, що вони якнайкраще поінформовані щодо престижності професій, серед молоді не змінилася: у 2008 р. вона становила 38,6%, у 2009 р. – 38,8%. Зниження впевненості не залежить від рівня освіти: і серед респондентів з вищою освітою, і серед тих, хто має незавершену середню, повною мірою впевнених зменшилося на 4%. Зниження впевненості щодо розуміння престижності професій помітніше серед росіян та представників інших національностей, ніж серед українців (відповідно на 7,3% і 6,0% проти 2,5%). Особливо значне зменшення частки впевнених спостерігається на Півдні України (на 10,7%), тоді як на Сході таке зменшення незначне (1,4%), а на Заході навіть означилася тенденція незначного збільшення впевненості (на 1,6%).

Значна частина населення України, як і минулого року, вважає, що має уявлення про престижність професій: упевнені, що вони точно знають, що таке престижність професій, 28% дорослих; здається, що вони мають про це уявлення, 47,3% респондентів. Позитивної відповіді на це запитання не змогли дати 11,5% опитаних. Освіта має прямий вплив на рівень упевненості щодо знання про престижність професій: між неповною середньою і повною вищою освітою частка впевнених на 25,7% більша (відповідно 16,7% і 42,4%). Тенденція більшої впевненості щодо розуміння престижності професій виразно виявляється на Сході (34,2%); найменше розуміються на престижності професій, на їхню думку, мешканці Півдня України (точно впевнені лише 17,1% опитаних). Серед міських мешканців на 10,6% більше, ніж серед селян, упевнених у своєму точному розумінні престижності (відповідно 37,4% і 26,8%).

III. Оцінка престижності професій певного спектру (які користуються попитом на ринку праці України)

Оцінювання громадянами престижності професій, які користуються попитом на ринку праці (Таблиці 1.1-1.6), за списком певного спектру професій і занять (запропонованих на основі вивчення даних Державної служби зайнятості України) показало зміни на ринку праці, спричинені насамперед економічною кризою. Найпрестижнішими в країні були і досі залишаються такі професії та заняття: першу позицію поділяють головний бухгалтер (усереднена оцінка знизилась із 7,0 до 6,5 бала) та інженер-програміст (оцінка практично не знизилась з минулого року і становить 6,6 – 6,5); далі – державний службовець (6,9 – 6,3), економіст, лікар (оцінюється в 6,2 бала лікар-спеціаліст і 6,1 – лікар-терапевт проти 6,8 і 6,1 минулого року), бухгалтер і начальник відділу (по 5,7 бала проти 6,1 та 6,3); замикають топ-десятку разом з інженером-конструктором військовослужбовець і працівник охоронних служб, які набрали рівну кількість балів (5,5). Минулого року останні дві професії не входили до першої десятки (маючи відповідно 5,3 і 4,8 бала). Зросла оцінка престижності професій фельдшера, вихователя дитячого садка, лісника, продавця продовольчих товарів, садівника і контролера. Серед професій, престижність яких знижується, такі: оператор комп'ютерного набору, механік, електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування, слюсар-ремонтник, столяр, машиніст крана, слюсар-сантехнік, водій вантажівки, машиніст екскаватора, офіціант, швачка, бетоняр, вантажник. *Учитель середнього загальноосвітнього закладу* залишається на 18 позиції в рейтингу дефіцитарних професій.

Оцінювання представниками старшого покоління (віком понад 55 років) престижності дефіцитарних професій не виокремлює цю групу серед представників інших вікових категорій. Не справляють суттєвого впливу на оцінку престижності виділеного спектру професій стать, рівень освіти, національність, місце проживання.

Регіональні особливості, виявлені минулого року, дещо стираються. Так, зокрема, оцінка престижності економічної групи професій (бухгалтер, економіст, головний бухгалтер), яка була найвищою в місті Києві порівняно з усіма регіонами країни, втратила свою унікальність. Вирівнялися також оцінки престижності вчительської праці, вихователя дитячого садка.

Оцінювання престижних професій на основі їх відкритого рейтингу (Таблиця 2.1). Існують відмінності відкритих рейтингів престижних професій, побудованих на основі узагальнення списків професій, які було названо престижними у відповідь на відкриті запитання.

До найпрестижніших у регіоні проживання, в Україні та у світі професій (їх назвали понад 10% дорослих хоча б в одному із масштабів оцінювання, а рейтинг визначено за найвищою з оцінок) віднесено: 1) правознавців (26,3% – у регіональному масштабі оцінювання, 31% – у масштабі України, 25,2% – у світовому вимірі), 2) лікарів (відповідно 24,2% – 17,4% – 22,9%), 3) менеджерів-адміністраторів (16,4% – 15,1% – 0,1%), зокрема директорів школи, ректорів (0,5% – 0,5% – 10%), 4) економістів (13% – 15,3% – 11,2%), 5) банкірів (10,6% – 14,4% – 15,9%), 6) учителів (14,2% – 6,6% – 4,2%), 7) бізнесменів-підприємців (14% – 12,3% – 10,0%), 8) депутатів (4,5% – 11,7% – 1,5%), 9) акторів (0,8% – 0,3% – 11,3%), 10) ІТ-спеціалістів, програмістів (5,9% – 6,9% – 9,9%), 11) політиків (2,2% – 9,6% – 9,6%). Звертає на себе увагу той факт, що за оцінками дорослих професія вчителя має досить високий рейтинг престижності (займає четверту позицію) в регіоні проживання.

Учні випускних класів відносять до найпрестижніших такі ж професії, за винятком політика (1,5% – 8,8% – 6,6%). Вище оцінюють старшокласники ІТ-спеціалістів, програмістів (9,1% – 11,6% – 12,9%), престижність яких у межах України прирівнюється до бізнесменів і перевищує престижність депутатів і банкірів. На жаль, значно нижче, ніж дорослі, оцінюють учні престижність професії вчителя в Україні (до престижних її відносять усього 4,5% учнів), щоправда за рівнем престижності на регіональному ринку праці для учнів учитель посідає досить високе шосте місце.

Вище, ніж дорослі, оцінюють учні престижність в Україні професій журналіста (7,8% проти 3,5% серед дорослих), дизайнера (6,6% проти 2,9%), політолога (5,3% проти 2,0%); престижними у світі вони вважають професії спортсмена (4,8% проти 1,4%), психолога (4,0% проти 2,2%). Натомість дорослі частіше називають престижними в регіоні професії судді (4,5% проти 1,8% серед учнів), водія (4,3% проти 2,0%), держслужбовця (4,1% проти 2,0%), будівельника (3,7% проти 1,3%), шахтаря (3,1 проти 1,3%).

Регіональний масштаб оцінювання престижності, як найбільш доступний безпосередньому досвідові респондентів, додає престижності професіям *учителя* і *лікаря*, особливо серед дорослих, які зазвичай частіше звертаються (у тому числі і з приводу лікування дітей), натомість меншою видається і дорослим, і учням престижність професії банкіра.

Тобто *при оцінюванні престижності професій у різних територіальних масштабах шляхом їх довільного називання респондентами рейтинги помітно коливаються*, що свідчить про чутливість поняття престижності до масштабу оцінюваного ринку праці, уявлень громадян про його загальний стан.

До **найбільш дефіцитних професій (Таблиця 2.2)** у регіоні власного проживання респонденти відносять такі професії: учителя (12,8% дорослих респондентів і 17,9% учнів), працівника торгівлі (відповідно 15,7% і 17,4%), слюсаря-ремонтника (11,4% та 8,1%), будівельника (11,4% і 7,8%), водія (10,1% і 9,6%), лікаря (10,2% і 9,6%), прибиральника (10,8% і 9,1%). Ці ж професії фігурують і в переліку найбільш дефіцитних професій у масштабі всієї України, але будівельники, за оцінками дорослих, висуваються на перше місце (16,8%); далі йдуть учитель (12,8%), лікар і продавець (по 10,3%), робітничі спеціальності; замикає десятку найдефіцитніших професій інженер. Перелік найдефіцитніших професій, за уявленнями громадян про світовий ринок праці, майже не відрізняється: замість слюсаря і продавця додаються няня і програміст.

Природно, що громадяни України гірше орієнтуються, коли йдеться про стан світового ринку праці (23% опитаних відповідають, що їм важко відповісти, яких працівників не вистачає). Залишає бажати кращого й адекватність оцінювання громадянами дефіцитності професій на ринку праці. Саме на формування таких уявлень варто спрямовувати профорієнтаційну роботу серед молоді.

Схожа картина склалася і щодо уявлень про так звані **конкурентні професії (Таблиця 2.3)**, тобто ті, в яких є дефіцит робочих місць і перевиробництво підготовки спеціалістів. За уявленнями громадян, до найбільш конкурентних професій у регіоні проживання належать такі: правознавець, юрист (так вважають 27,1% дорослих респондентів і 33% учнів), економіст (відповідно 20,1% і 24,4%), адміністратор (директор, керівник, менеджер, управлінець і т.п.) (відповідно 15% і 15,4%), учитель (17,9% і 14,6%), аудитор, бухгалтер (14,9% і 12,6%), лікар (14,7% і 11,3%). Парадоксально присутні в обох списках (і дефіцитних, і конкурентних професій) учитель і лікар.

У масштабі України до десятки найбільш конкурентних професій громадяни відносять, крім названих вище, іще професії банкіра і депутата. У світовому масштабі до найбільш конкурентних зараховують професії актора і фінансиста. Уявлення про рівень конкуренції на ринку праці, як і уявлення про попит на фахівців певних спеціальностей потрібно спеціально формувати в ході профорієнтаційної роботи, особливо з молоддю, яка вперше обирає свою майбутню професію.

Отже, найпрестижнішими в країні, незалежно від способу визначення, залишилися у 2009 році такі професії та заняття: економіст (головний бухгалтер, бухгалтер), лікар (спеціалісти і терапевт), адміністратор (державний службовець, начальник відділу тощо), інженер-програміст. Професії та заняття юриста, вчителя, бізнесмена, депутата, актора називають престижними у відкритому рейтингу (але при оцінюванні їх престижності вони не отримують найвищих балів). До десятки найпрестижніших серед списку професій за оцінками громадянами потрапляють інженер-конструктор, військовослужбовець, працівник охоронних служб (проте ці професії громадяни самостійно не часто називають престижними, і тому до відкритого рейтингу найпрестижніших професій вони не потрапляють). Зросла протягом 2008 – 2009 років престижність професій фельдшера, вихователя дитячого садка, лісника, продавця продовольчих товарів, садівника і контролера. Професія вчителя внаслідок фінансово-економічної кризи не змінила свій рейтинг престижності, зберігаючи 6-те місце у відкритому рейтингу престижності професій і 18-те – при оцінюванні переліку професій, що користуються попитом на ринку праці. За оцінками школярів, до десятки найпрестижніших професій учитель не потрапляє. При оцінюванні престижності професій у різних територіальних масштабах ринку праці рейтинги помітно коливаються.

IV. Складові престижності професій за оцінками громадян

Аналіз складових престижності професій (Таблиці 1.1–1.6) показує, що найвагомішим чинником сформованого уявлення про престижність певної професії є уявлення про те, що вона гарно оплачується. Матеріальна складова для учнів виявляється такою ж вагомою, як і для дорослих, оскільки має найвищі оцінки, які, проте, за абсолютними значеннями стали дещо нижчими (3,54 і 3,53 бала у 2008 році і 3,33 і 3,35 бала у 2009-му відповідно для учнів і для дорослих). Другою, за оцінками і дорослих, і випускників, є така складова престижності професії, яка додає людині стабільності, упевненості в завтрашньому дні, тому що на цей фах завжди буде попит (дорослі оцінили її в 3,36 бала у 2008 році і в 3,24 – у 2009-му, школярі – відповідно у 3,32 і 3,27 бала). Третя складова, за оцінками дорослих у 2009 році, – можливість завести корисні знайомства, зв'язки (3,2 бала проти 3,01 минулого року, для учнів відповідно 3,27 проти 3,17), що свідчить про зростання значущості цієї складової, адже минулого року вона займала лише дев'яту позицію.

Світовий контекст як складова престижності професії (вважається престижною не тільки в Україні, а й у будь-якій іншій державі, спільноті) залишається досить вагомим для дорослого населення і займає четверту сходинку серед інших складових престижності (3,08 бала проти 3,26 минулого року). Світовий контекст у своїй дієвій складовій (можливість професії бути затребуваною у світі, давати змогу знайти роботу будь-де) не увійшов до першої п'ятірки складових престижності професій, за визначенням дорослих, як це було минулого року (2,99 бала у 2009 році проти 3,19), що зумовлено уявленнями про скорочення ринку праці в часи фінансово-економічної кризи, яке найболючіше зазвичай

відчувають мігранти. Тобто уявлення про прагматичний бік престижності змінилося у відповідь на обставини, а оцінювальний компонент громадської думки про престижність виявився більш сталим.

Натомість уявлення учнів про складові престижності меншою мірою спираються на світові контексти ринку праці (оцінка цієї складової учнями в 3,17 бала ставить її на шосту сходинку проти 3,26 бала минулого року, що забезпечувало четверту позицію). Нині для учнів четвертою серед складових престижності професій стає можливість мати великі професійні досягнення (3,21 проти 3,17 минулого року), яка посідає п'яте місце в дорослих. П'ятою для учнів є можливість реалізувати творчі здібності (3,19 проти 2,85); цю складову значно нижче оцінюють дорослі.

Вище, ніж дорослі, оцінюють випускники у 2009 році престижність тих професій, які мають такі складові: приносить славу, дає змогу стати відомим (різниця 0,38 бала), дає змогу реалізувати творчі здібності (0,35), пов'язана з новітніми технологіями, які визначають майбутнє (0,29), потребує високих моральних якостей (0,25), потребує непересічних здібностей, через що не всі можуть її опанувати (0,24), потребує тривалого часу на її опанування, гарної освіти (0,23), потребує важкої праці, через що відчуваєш задоволення (0,22), дає змогу допомагати конкретним людям розв'язувати їхні проблеми (0,22), дає можливість впливати на думки багатьох (0,2).

Минулого року найбільші відмінності в оцінках дорослих і учнів мали інші складові: дає змогу ні від кого не залежати (3,27 бала, за оцінками учнів, проти 3,1 бала, за оцінками дорослих), відкриває перспективи для швидкого кар'єрного зростання (3,21 проти 3,09 бала), дає можливість працювати в комфортних умовах (3,19 проти 3,05 бала), мати великі професійні досягнення (3,17 проти 3,08 бала), завести корисні знайомства, зв'язки (3,17 проти 3,01 бала).

У 2009 році зростають середні оцінки, виставлені дорослими і школярами більшості соціально-психологічних складових престижності, таким як: можливість приносити славу, ставати відомим; заводити корисні знайомства, зв'язки; впливати на думки багатьох; допомагати конкретним людям розв'язувати їхні проблеми; давати владу над іншими людьми; приймати рішення, які мають надзвичайно важливі наслідки для багатьох людей.

Динаміка оцінювання низки складових престижності, яка спостерігалась у 2009 році, протилежна серед дорослих і учнів. Так, зокрема, підвищилися оцінки старшокласників (а в дорослих, навпаки, знизилися) за такими характеристиками: потребує високих моральних якостей; пов'язана з новітніми технологіями, що визначають майбутнє; приносить славу, дає змогу стати відомим.

Соціально-психологічний бік престижності професії: чому люди її обирають (Таблиці 2.1–2.6). У формат запитання: чому люди обирають престижну професію? – було введено альтернативи різного психологічного наповнення.

У 2009 році дорослі найчастіше віддавали перевагу *емоційним* варіантам відповіді: престижна професія викликає в людини почуття гордості (39,5%), престижна професія додає людині значущості, більшої ваги в суспільстві (39,5%). Друге місце посідає *прагматичний* аспект: престижна професія батьків дасть більше шансів у житті їхній дитині (36,9%); маючи престижну професію, можна легко зайти в будь-який кабінет і розв'язати багато проблем (29,1%). У 2008 році найчастіше обирали такі варіанти відповіді: прагматичні – дасть більше шансів у житті вашій дитині (49%), вирішує багато проблем (32%); емоційні – відчуття гордості (46%), власної значущості (43%). Тобто протягом року зросла частота емоційних відповідей щодо тих аспектів престижності професій, які розгортаються у стосунках з іншими людьми. Варіанти відповідей, у яких моделювалися *референтні* стосунки, залишаються на третьому місці за частотою згадувань, хоча і

знизили кількісні значення. Так, альтернативу “дізнавшись, що ти маєш престижну професію, люди починають ставитися до тебе з більшою повагою” обирають 28,9% дорослих (проти 31% минулого року), альтернативу “престижна професія додає авторитету в сім’ї” – 20,3% (проти 25%).

Уявлення учнів про соціально-психологічний бік престижності професій структурно схожі з уявленнями дорослих: першість має емоційний компонент (почуття гордості – 47,6%, значущості – 36,5%), далі йдуть прагматичний (більше шансів – 28,2%), референтний (більше поваги – 26,4%). Учні частіше за дорослих обирають альтернативу *елітності*: престижна професія – це квиток до кола обраних (20,7% проти 18,2% у дорослих).

Динаміка зміни вагомості чинників престижності професій протягом 2008 – 2009 років. Водночас із збереженням домінантного значення матеріальної винагороди і стабільності на фоні долання економічної кризи значно зросла вага чинника соціального капіталу (престижною все більше вважають ту професію, яка дає можливість налагодити корисні знайомства), збільшилася вагомість прийняття рішень, важливих для багатьох людей, складності вирішуваних завдань. Натомість чинники комфортності умов праці, незалежності, творчої самореалізації, перспектив кар’єри, а також моральних характеристик і корисності для суспільства стають менш значущими для визначення професії престижною. На відміну від дорослого населення, розуміння престижності професії учнями загальноосвітніх шкіл на фоні близької динаміки (матеріального чинника, стабільності, комфорту праці) і далі спирається на уявлення про можливість професійних досягнень і реалізацію творчих здібностей. Важлива для молоді складова престижності професії – забезпечення незалежності – у період суспільно-економічної кризи дещо втрачає свою пріоритетність.

Динаміка розподілу соціально-психологічних чинників протягом 2008–2009 років полягає в зростанні ваги психологічних станів – почуття гордості, відчуття власної значущості, очікування більшої поваги в суспільстві – порівняно з іншими соціально-психологічними чинниками.

Отже, комплексне поняття престижності професій дає змогу відобразити як у дзеркалі відмінності між певними верствами людей. Залежно від того, яким смислом наповнюють поняття престижності професій ті чи інші люди, можна екстраполювати особливості їхньої поведінки на ринку праці. Протягом 2008–2009 років, коли тривала фінансово-економічна криза в країні, уявлення громадян про престижність професій зазнали певних змін. Зросла вагомість соціально-психологічних складових престижності, які відбивають особливості стосунків між людьми та їхню емоційну значущість для особистості.

V. Уявлення громадян про регулювання ринку праці в Україні

Брак робітничих кадрів (Таблиці 2.1–2.6). Серед комплексу причин браку робітничих кадрів найважливішою дорослі і старшокласники вважають низьку *заробітну платню* (4,46 бала). Високі оцінки мають також альтернативи, пов’язані з оцінкою умов праці: далекі від світових стандартів умови праці за робітничими спеціальностями через відсталий технічний стан галузі, де ці спеціальності потрібні (4,16 бала, за оцінкою дорослих, і 4,14 бала – учнів); пошук роботи у великих містах, бо там кращі умови праці, унаслідок чого в місцевості постійного проживання працювати нікому (відповідно 4,01 і 4 бали). Вагоме місце серед причин браку робітничих кадрів респонденти відводять *системі освіти*: навчальні заклади здійснюють підготовку з тих спеціальностей, на які є

мода, попит, тобто керуються не соціальними потребами, а власними комерційними інтересами (4,05 і 3,93 бала); відстала технічна база навчання, яка не забезпечує підготовки конкурентоздатних фахівців на рівні сучасних вимог, через що молодь не хоче опановувати робітничі спеціальності (4,02 і 4,03 бала). Вікові, гендерні, регіональні відмінності, як і рівень освіти, не впливають принципово на оцінку громадянами причин браку робітничих кадрів.

Надлишок фахівців (Таблиці 2.1–2.6). На думку громадян, для подолання проблем дефіциту робочої сили в одних галузях і одночасно надлишку фахівців з певного кола професій найбільш прийнятним шляхом є *перебудова освіти*: розширення та якісне оновлення підготовки спеціалістів за непопулярними сьогодні професіями (3,92 бала, за оцінкою дорослих, і 3,72 бала – учнів); розгортання державних, галузевих програм з перекваліфікації, що заохочуватимуть незатребуваних фахівців до зміни професії (відповідно 3,80 і 3,75 бала); регулювання підготовки фахівців за певним переліком професій (обмеження прийому на навчання за спеціальностями, де спостерігається перевиробництво) (відповідно 3,77 і 3,67 бала). Найменшу підтримку із запропонованих альтернатив дістало вирішення проблем за рахунок міграційних процесів, зокрема від'їзду надлишку незатребуваних фахівців і залучення робочої сили з-за кордону.

Чинники підвищення престижності професії (Таблиці 1.1–1.6). Істотна частка дорослого населення та учнівської молоді України вважає, що ставлення до непрестижних професій у суспільстві може бути змінено. Держава не повинна стояти осторонь цього процесу, а має втручатись у формування громадської думки щодо престижності професій. Найефективнішими способами підвищення престижності професії, на думку дорослого населення, є: належна з погляду світових стандартів оплата праці (4,29 бала, за оцінками дорослих, і 4,25 бала – учнів), привабливі умови праці (відповідно 4,16 та 4,22 бала), якісна профтехосвіта, що за рівнем підготовки кваліфікованих робітників може конкурувати зі світовими стандартами (4,09 та 4,01 бала). Прикметно, що третє місце серед чинників підвищення престижності професій, на думку дорослих, посідає якість професійно-технічної освіти, за якою ідуть оновлення змісту робітничих професій (4,05 і 3,99 бала), переконлива програма дій держави (4,03 і 4,01 бала), подолання технічної відсталості (3,97 і 3,99 бала), цілеспрямоване формування позитивної громадської думки щодо зміни професії протягом життя (3,74 і 3,75 бала), проведення у школі спеціальної роботи з розкриття змісту професій (3,74 і 3,78 бала), популяризація їх у засобах масової комунікації (3,7 і 3,85 бала). Оцінювання старшокласниками чинників підвищення престижності загалом збігається з баченням проблеми дорослими. Трохи вищими є оцінки школярів щодо подолання технічної відсталості та популяризації професій у засобах масової інформації.

Отже, найпопулярнішою стратегією подолання надлишку фахівців за їх одночасного дефіциту в інших професіях дорослі й учні вважають систему професійної перекваліфікації та якісне оновлення системи фахової підготовки, тобто віддають перевагу у розв'язанні цієї проблеми модернізації системи освіти.

Програми перекваліфікації для тих спеціалістів, що мають так звану престижну професію, але не можуть працевлаштуватись за фахом (Таблиці 4.1–4.6), потрібні, на думку 71% дорослих громадян і 75% учнів. Понад третину дорослих і ще більше (38%) старшокласників вважають, що Україні однозначно потрібні державні програми перекваліфікації. Особливо одностайно підтримують таку думку мешканці столиці (58,4%).

Оцінка актуальності перекваліфікації за типами професій (Таблиці 6.1–6.6). Найбільш актуальною сьогодні, на думку учнів, є перекваліфікація на професії типу людина–людина (цю альтернативу вибирають 39,3%), найменш актуальними їм видаються

професії системи людина–художній образ (12,8%). Для дорослих найбільш притягальною є сфера людина–техніка (44,3%). Для оцінювання адекватності цих уявлень необхідні подальші дослідження ринку праці в Україні.

Позиція, яку займають громадяни у своїх оцінках (Таблиці 7.1–7.6). У роздумах щодо регулювання ринку праці громадяни вважають, що вони виходять переважно з позиції суспільства, економіки в цілому (41,2% дорослих і 40,4% школярів) та власних інтересів (18,2% та 25,8%, відповідно). Суттєвими є регіональні відмінності, адже на Сході і Заході набагато більше людей (34,4% та 31,2%), ніж на Півдні та в Центрі (відповідно 21,8% та 16,2%), зазначили, що вони виходять із власних інтересів.

ЗНО як механізм регулювання ринку праці (Таблиці 5.1–5.6). Одним із напрямів подолання дисбалансу ринку праці та освітянських послуг є освітні реформи, зокрема введення зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО). Майже кожному третьому випускникові важко відповісти на питання, що стосуються зв'язку ЗНО з можливістю обрати престижну професію, здобути освіту на комерційних засадах чи реалізувати свої домагання. Дорослі вбачають більше позитивного зв'язку ЗНО із цими можливостями (відповідно 54,8%, 53,8%, 58,9% обирають альтернативи “однозначно так” або “скоріше так, ніж ні”).

Інформування школярів про ймовірність працевлаштування (Таблиці 8.1–8.6) за вибраною професією має відбуватися насамперед, на думку дорослих, у загальноосвітніх школах та завдяки діям працівників професійних навчальних закладів. Дорослі у своїй більшості вважають, що потрібно використовувати всі запропоновані способи, серед яких, утім, найчастіше обирають інформування через працівників загальноосвітніх шкіл (30% опитаних) і навчальних закладів з професійної підготовки (28% опитаних). Школярі натомість найчастіше обирають варіант інформування через центри зайнятості (34%); згаданим вище способом віддають перевагу по 23% старшокласників.

Отже, у громадській думці щодо регулювання ринку праці можна виділити два головні акценти: матеріальний і освітянський. Перший роблять переважно ті, хто, оцінюючи ситуацію на ринку праці та перспективи його державного регулювання, виходить із власної позиції. Роль регулятора матеріальних чинників ринку праці – зарплат, оснащення галузі тощо – у громадській думці відводиться насамперед державі. **Освітянський акцент перспективи вдосконалення ринку праці для подолання його дисбалансів поєднує з підвищенням якості освіти, передусім професійно-технічної.**

Джерела моніторингових досліджень

Інформаційні (довідкові) бюлетені

1. Моніторинг рівня та чинників престижності професій : інформаційний бюлетень. Жовтень ' 2008 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. В. Ю. Бистрецький, Л. М. Калачнікова. — К. : ІСПП АПН України, 2008. — 140 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2008.pdf.
2. Український стандарт міжнародної шкали престижності професій : інформаційний бюлетень. Липень ' 2009 / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 50 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009s.pdf.
3. Український стандарт міжнародної шкали престижності професій [Електронний ресурс] : інформаційний бюлетень. Липень ' 2009 (Електронна версія) / за ред. М. І. Найдьонова, Л. В. Григоровської ; упоряд. О. І. Хоріна. — К. : ІСПП АПН України, 2009. — 101 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Inf_bul_2009_se.pdf.

Статті та тези

4. Найдьонов М. І. Розвиток рефлексії як психологічна умова професійного самовизначення старшокласників / М. І. Найдьонов, Л. А. Найдьонова // Творче використання педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського в умовах перебудови народної освіти в країні (тези доповідей та повідомлень науково-практичної конференції, присвяченої 70-річчю з дня народження В. О. Сухомлинського) 7–8 грудня. — Луцьк, 1988. — С. 53–54. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/tz_0022_u.pdf.
5. Григоровская Л. В. Соціальна ситуація дефіцитності-престижності професій / Л. В. Григоровская, М. И. Найденов // Державна служба зайнятості України на ринку праці в умовах світової фінансово-економічної кризи: питання теорії та виклики практики : Матеріали науково-практичної конференції. — К. : ІПК ДСЗУ, 2009. — С. 136–143. — Режим доступу: http://iris-psy.org.ua/publ/st_0091.pdf.

Технологічний апарат здійснення моніторингу

6. Treiman Donald J. Occupational Prestige in Comparative Perspective / Treiman Donald J. -- New York: Academic Press, -- 1977. -- P. 514
7. Класифікатор професій ДК 003 : 2005. -- К., 2005 / [Електрон. ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. /Е. А. Климов. – М.: Академия, 2007 – 302 с.
9. Соціально-психологічні чинники престижності масових професій та їх врахування в профорієнтаційній роботі з молоддю : Навчальна програма спецкурсу / М. І. Найдьонов, Л. В. Григоровська, О. І. Хоріна. – К., Міленіум, 2009. – 26 с. — Режим доступу: http://profprestige.org.ua/publ/Programa_spetskursu.pdf.

МОНІТОРИНГ РІВНЯ ТА ЧИННИКІВ ПРЕСТИЖНОСТІ ПРОФЕСІЙ ПРОТЯГОМ 2008–2009 РОКІВ

Інформаційний бюлетень

За редакцією
кандидата психологічних наук М. І. Найдьонова,
кандидата педагогічних наук Л. В. Григоровської

Упорядник: *О. І. Хоріна*

Надруковано з оригіналу-макета, виготовленого
в Інституті соціальної та політичної психології АПН України

Адреса Інституту: 04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15

Підписано до друку 15.09.2009 р. **Формат**
Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 3,2.
Вид. арк. 3,2 Тираж 100 пр. **Зам. №**

Видавництво “Міленіум”
Свідоцтво про внесення суб’єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої
продукції ДК № 535 від 19. 07. 2001 р.
м. Київ, вул. Фрунзе, 60. Тел./факс 222-74-35

Друк ФОП Ятченко А. Д.
